

HRVATSKI PLANINAR

3 • 1995
OŽUJAK

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

Godište 87
Volume 87

Ožujak 1995
March 1995

Broj 3
Number 3

SADRŽAJ

Tomislav Baričević: "Vrh" crkve na vrhu Velebita	65
Ana Lemić: Starom Terezijanskom cestom na Velebit	67
Smilja Petričević: Poljička planina	69
Darko Berljak: U Nepalu voze lijevom stranom	71
Reinhold Messner: U biti sam jako strašljiv	75
Vlado Božić: Ispitivanje užeta i zamki zaprljanih bojom	77
Vladimir Jagarić: Kako sačuvati planinarsku arhivsku građu	78
Boris Bjedov: Računalna obrada planinarskih podataka	80
Prof. dr. Željko Poljak: Zavrzlame s riječkim obljetnicama	83
Zdenko Kristijan: Novosti u Samoborskom gorju	86
Tko je tko u hrvatskom planinarstvu	87
Planinarstvo u tisku	88
Zemlje članice UIAA	89
Zaštita prirode	91
Vijesti	92
Kalendar akcija	95

Slika na naslovnoj stranici:

Proljeće na Velebitu

Foto: Nino Marcutti

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-41 000 Zagreb, A. Cesarca 5

UREDNIČKI ODBOR: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić, Željko Gobec, Jakša Kopić, dr. Milivoj Kovačić, prof. Krinoslav Milas i Tomislav Pavlin

Godišnja pretplata za 1995. godinu 65 kuna (za inozemstvo 35 DEM), poštanskom uplatnikom na žiro račun Hrvatskog planinarskog saveza broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236. Pretplata je moguća u dvije polugodišnje rate po 35 kuna

IZDAVAČ I REDAKCIJA: Hrvatski planinarski savez, HR-41 000 Zagreb, Kozarčeva 22, tel. i fax 041/448-774 (8-14 sati). Izlazi jedanput mjesечно. Prvi broj izao 1898. godine kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. Od 1949. do travnja 1991. izlazio pod naslovom "Naše planine"

SLOG I PRIJELOM: ELEMENT, Zagreb, Republike Austrije 11

TISAK: Štamparija "Spiridion Brusina", VI. Danica i Ante Pelivan, Lomnica D., Velika Gorica

Tiskanje časopisa omogućuje donacijama Tvorница boja "Chromos" Samobor

Na ovaj časopis ne plaća se osnovni porez na promet na temelju mišljenja Ministarstva prosvjete (612-10/92-01 187 ur. br. 532-03-1/7-92/-9201 od 16. 3. 1992)

“Vrh” crkve na vrhu Velebita

TOMISLAV BARIČEVIĆ, Sukošan

Druga je polovica kolovoza godine Gospodnje 1988. Dogovoren je da se susretнемo kod župnika vlč. Alojzija Kukeca u Ličkom Osiku. S riječke strane zainteresirani za put na Sv. brdo stigli su msgr. Josip Pavlišić, nadbiskup riječki, i vlč. Drago Babić, župnik u Jablancu, a sa zadarske strane, gdje je nekoliko dana boravio, stižu uzoriti gospodin Franjo kardinal Kuharić, nadbiskup zagrebački, vlč. Srećko Petrov mlađi, župnik Jasenica i Obrovca, č. s. Adelina Kata Kovačević iz Selina i pisac ovih redaka, župnik u Starigradu-Paklenici.

Prenoćivši u župnom domu Ličkog Osika i uživajući mnogima poznatu širokogrudnost župnika Kukeca, rano smo se ustali i započeli svoj planinarski hod sa Svetom Misom na oltaru

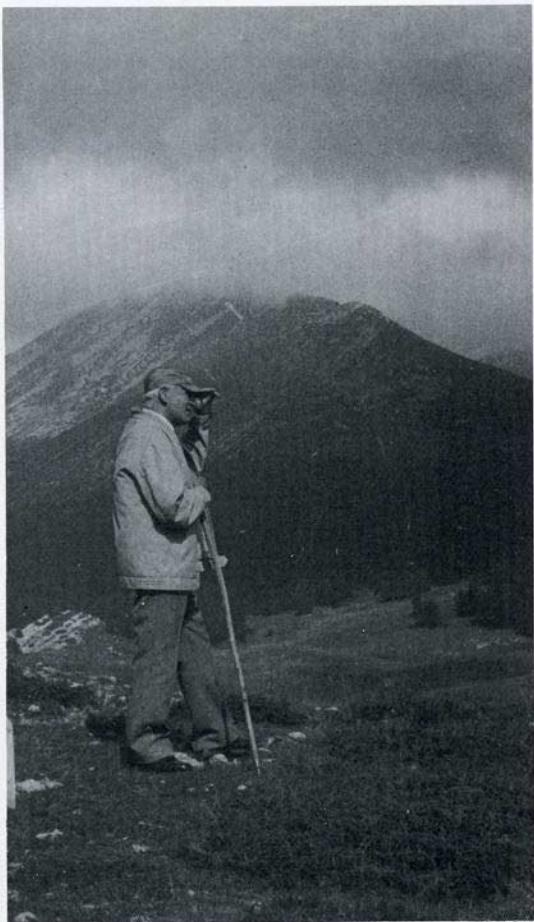
osičke župne crkve Sv. Josipa. Poslije druženja s Gospodinom u svetoj Tajni, autom smo se zaputili kroz Liku preko Bilaja, Ribnika, Metka, Raduča i Svetoga Roka uz Velebit do Malog Halana. Tu smo se oprostili od auta i planinarski nastavili zacrtani put preko Trolokve, Lišćanih bunara i Dušica do vrha koji svojom visinom i ljepotom izaziva uza svu svoju strminu.

Zađosmo brzo u bukovu šumu i lakim hodom iziđosmo na prekrasnu proplankastu čistinu zvanu Dušice. Gledajući oblik tla ovoga dijela Velebita prisjetih se Hrvatskoga zagorja i rekoh prvome do sebe kako Velebit u sebi krije dijelom i Zagorje, a ono ima Velebit samo na njemu.

Kardinal Franjo Kuharić penje se na Sv. brdo

Foto: T. Baričević

Naš kardinal pod Sv. brdom

Foto: T. Baričević

S Dušica se pruža lijep vidik na jugoistočnu stranu Sv. brda. Vrh je trenutno zastrt oblacima i pitam se je li vrh zašao u područje koje pripada njima ili su oni zašli u područje koje pripada Brdu. Skloniji sam mišljenju da su oblaci zašli u područje brda jer su uskoro pred našim očima nestali.

Dalje idemo preko Dušica do podnožja samoga Sv. brda, gdje smo odlučili malo stati i odmoriti se. Tu susrećemo planinara Ivicu Pavelića iz Lovinca koji upravo silazi sa samoga vrha. Njegova zdrava lička duša i bistro oko, unatoč vremenu u kome su nam govorili da smo svi "jednaki", prepoznaje malo drugačijega planinara u osobi našeg kardinala. S nama je malo zastao ne krijući na licu prepoznatljivu radost što baš ovdje, pod Sv. brdom i nad našom Likom, vidi ovoga čovjeka.

Nakon kratkoga odmora slijedi uspon na sam vrh Sv. brda. Dok su neki između nas, nevješti hodu po planinama, na trenutke posustajali, kardinal je veoma često ponavlja: "Korak po korak i stići čemo". Ne samo ovdje, već i inače u životu, lagan hod je uvijek prepoznatljiv i ima svoju težinu. Ako "tiha voda brege valja", samo ih lagan hod i dosiže. Negdje pod samim vrhom malo smo zastali pročitavši upozorenje na kamenu "Pazi, jama!". Opet rekoh onom do sebe kako i brda imaju svoje tajne što ih skrivaju u jamama i ponorima.

Ustrajni u lakom hodu dođosmo na sam vrh. Već su trojica ljudi na njemu. Među njima prepoznam dr. Zeljka Poljaka. Dobio sam dojam da nas oni ne prepoznaju jer, zaista, tko bi mogao pojmiti da se zagrebački nadbiskup i hrvatski kardinal trenutno nalazi tu nad Likom. Možda je nekome jedan od nas i ličio na nj, ali tko će javno izreći slutnju?

Uživamo u boravku na vrhu. Pogled u glavnom nameće razgovor o Paklenici, Bojincu, Velikom Rujnu, Tulovim gredama... Stojeći na sjevernoj strani vrha, dosljedno pogledu, razgovor nas vodi preko Like do Plitvica i dalje. Zalažeći na južnu stranu vrha, razgovaramo o Velebitskom kanalu, Kotarima, Kornatima... Trajna prisutnost vjetra podsjeća me na starozavjetnu objavu kao na poseban znak Božje prisutnosti, zbog koje je i ovo brdo, gdje stojimo, Sveti. Zapážam da je vrh izbrazdan od munja, ali koliko god one udarale, uvijek im odolijeva. Ovdje, na Sv. brdu, čitam sudbinu svekolikih vrhova — postojanost i kroz udaranje. Ostavljajući trage svoga boravka u potpisima na vrhu, istim putom pođosmo natrag. Opet "korak po korak" siđosmo na Dušice i preko njih stigosmo do bukove šume gdje su smješteni ljetni stanovi Jurjevića. Trojica ljudi, što smo ih na vrhu susreli, već su se prije bili spustili i negdje oko stanova susreli Ivicu Pavelića koji im je potvrdio da je na Sv. brdu trenutno kardinal Kuharić. Pri našem prolasku iznad stanova na put je istračao dr. Poljak, koji je malo prije na vrhu s nama razgovarao, srdačno pozdravljajući kardinala.

Na Malom Halanu se razdvojimo od Riječana, koji se istim putem vratije u Lički Osik, a mi pođosmo preko Kraljice, Baćina Stoca, Pod Praga i Jasenica u Starograd-Paklenicu. Zbog svega doživljenoga ovaj će mi hod trajno ostati u sjećanju, a Sv. brdo, od munja udaranog, uvijek će me izazivati svojom postojanošću.

Starom Terezijanskom cestom na Velebit

ANA LEMIĆ, Gospic

Moj Gospic, ratom porušen, još je nemoćan da mladeži pruži bilo što osim šezdesetak "kafića", kako ih od milja zovu njihovi posjetitelji. A Velebit nam je tako blizu! Gotovo nema ničijeg stana iz kojeg se Velebit ne vidi bar s jednog prozora. Kud god se maknemo, kamo god pogledamo — Velebit. Naše planinarsko društvo "Visočica" prilično je "staro", pa mladež nema kud. Ipak, bilo je dovoljno nekoliko fotografija s Velebita, planinarske karte, dnevnic i priča o planinarstvu, da se krene. U tom su mi pomogli predsjednik Društva i nekoliko članova predsjedništva.

Sirili smo svoju "vjeru" s puno ljubavi i uvjerljivo. Nebrojeno puta citirala sam im neke lijepе misli o planinarstvu dr. Poljaka, čitala opise o štarijskih kukova dr. Vađića, jer mi se činilo

da kao matematičar i fizičar ne znam tako lijepo pričati, opisujem mnogo "strože". Zato učenici naše Gimnazije danas znaju sve moguće definicije planinarstva, njegovu važnost, znaju za sve naše vrhunske planinare, alpiniste, speleologe i knjige što su ih napisali. Krenuli smo "Velebitskim stazama" Ante Rukavine preko Poljakovih "Planina Hrvatske" s Božićem na "Put na vrh svijeta" sve do "Dodira neba" D. Berljaka. I s Božičevićem smo prošli "Kroz naše špilje i jame", doživjeli njegov "Fenomen krš", nadivili se Forenbacherovom "Velebitu i njegovom biljnom svijetu". I još puno toga.

I više se ne možemo zaustaviti, tako da već dulje vremena planinarimo zajedno moji učenici i ja uz pomoć člana GŠ-a A. Vučnovića, kao

Na staroj Tereziji iznad Konjskog

Foto: Ana Lemić

i planinara A. Benkovića i "Croatiantransovog" autobusa. Toliko daleko je otišlo naše druženje da više u mom rječniku nema riječi ni rečenice: "ne mogu", "umoran sam", "naporno mi je", "nemam vremena". Lako bi za molbe učenika jer nam i njihovi roditelji daju podršku i potiču naše izlete. Zato sam i u subotu 22. listopada na molbu učenika moral pozitivno odgovoriti (teško žabu u vodu natjerati). Odlučili smo se za izlet pješice s Baških Oštarija starom Terezijanskom cestom u Karlobag.

To je vremenski druga po redu cesta poslije Karolinske iz prve polovice 18. stoljeća koja je povezala Gospic s Karlobagom i tako spojila sjevernu Hrvatsku s Dalmacijom. Staru Terezijanu je gradio graničarski kapetan Filip Vukasović iz poznate hrvatske patricijske porodice.

Od "Ure" na prijevoju, gdje smo izišli iz autobusa, krenuli smo lijevo nekoliko stotina metara da dođemo na staru cestu. Budući da je dan bio tmuran i buran, nismo išli hrptom nego malo niže. Dolazimo do Oštarskog ždrila (975 m), gdje je glavna kulminacija ceste, odakle se preko Ravne drage spuštamo na jug i dolazimo u Konjsko (650 m). Još izdaleka opažamo polje okruženo planinskim vrhuncima, stado ovaca, nekoliko krava i kuće stisnute uza samo brdo. Posebno za oko zapinje velika cisterna za vodu na ulazu u selo.

Terezijanska cesta mnogo je značila za se la kroz koja je prolazila. Na početku stoljeća bio je u Konjskom, prema podacima F.J. Frassa, 231 žitelj, a danas tamo živi samo nekoliko starih ljudi. Ovdje se malo dulje odmaramo. Od jesenskih kiša pomladila se trava i njena sočna zelena boja odmara oči nakon dugog uživanja u jesenskim bojama šume. Nastavljamo polagano dalje ljutim kršem kroz koji vodi cesta i izbjigamo na Trubaju (465 m). Tu danas nema nikoga. Samo ruševine svjedoče da se i tu živjelo. Bura urla kroz pustu cestarsku i lugarsku kuću, koje

su nekad bile i pretjesne mnogočlanim obiteljima. Tu stara Terezijana presijeca današnju Knežićevu cestu (treću po redu) i spušta se kroz "strmu pećinu". Njezinim se klancem (250 m) dolazi u Prpića dragu (180 m) te se kroz Kalić dragu (160 m) i Vidovac (150 m) stiže razrušenom Vidov–gradu, koji su navodno izgradili Rimljani. Ispod brežuljka Vidovca još i danas stoji zid crkve Sv. Vida. Sve do poslije drugog svjetskog rata na dan Sv. Vida 15. lipnja uređivale su se zidine crkve, donosilo cvijeće na blagoslov i održavala sv. misa. Inače, sav prostor oko crkve ima tragova života još iz antičkog doba. Kod Vidov–grada su Senjani 1664. god. potukli Turke.

Danas Vidovac lijepo izgleda. Imao je "sreću" da pored njega prolazi današnja Knežićeva cesta građena od 1844. do 1846. godine. Sve su kuće u Vidovcu ili nove ili obnovljene i, reklo bi se, da se lijepo živi. Prošavši kroz Vidovac vodi nas stara Terezijana u klanac Baške drage (30 m), prolazi kamenim svodenim mostom, spušta se do mora kod zaljeva Velika draga i ulazi u Karlobag.

Cijelim su putem mladi planinari i "ekolozii" uživali prolazeći nedirnutom prirodom, ne računajući cestu. Ona je također davno napuštena, osim na ulasku u Karlobag, jer nas je tu dočekala golema hrpa smeća. Našem Velebitu divi se cijeli svijet i ne zasljužuje da bude smetlište (nažalost, takvih smetlišta ima još na Velebitu).

Bez obzira što je stara Terezijana danas ruševna, ipak se može stvoriti prava slika toga Vukasovićeva djela, pogotovo kad se zna da je njenja građnja počela točno prije 210 godina.

Na njoj je kolni prijevoz prestao još u prvoj polovici 19. stoljeća, kad je bila izgrađena Knežićeva cesta, ali za one koji su pješice išli u Karlobag još je dugo služila jer je bila nekoliko kilometara kraća, a pješacima je to važno. Danas može poslužiti za lijepu izletu kao što je nama poslužila toga jesenskog dana.

OBAVIJEŠT DUŽNICIMA

Ovaj broj "Hrvatskog planinara" nismo poslali čitateljima čija nam pretplata nije stigla do 10. ožujka. Reklamacije telefonom 448-774 ili pismeno na adresu Hrvatskog planinarskog saveza, Kozarčeva 22.

Poljička planina

SMILJA PETRIČEVIĆ, Split

Tugare. I bura što se survava niz urvine Mosora podsjeća me na onu moju buru što mi je udarala u lice s vrhova Velebita, samo što mi ova bura danas puše u krmu i da imam jedra vrlo brzo bih odjedrila preko planine. Krenuli smo desno prema crkvici Sv. Andrije, jednoj od mnogobrojnih crkvica — spomenika najranije hrvatske kulture na ovim prostorima. Polako smo izbili na visoravan Velikog Oštrosa. Pred nama je pukao krasan vidik na sve četiri strane svijeta i šteta što je bura danas tako divlja da će nam, kako se meni čini, promjeniti plan kretanja. To se zaista i dogodilo, jer je nakon nekoliko metara hoda naš vodič M. Japirko povikao:

— Zbog velike bure prvobitni plan Oštrok — Križ Perun — Sv. Jure propada i spuštamo

se prema Strožancu. Žao mi je što nećemo hrptom, gdje su vidici prekrasni. Pazite na refule (udare) bure, pazite na djecu, neka se ne istračavaju, neka idu u sredini kolone i kada nađe reful bure, sagnite se i — naprijed naši!

— Vidi vraga, kako stručno vodi — rekoh glasno.

— Kuco gobo — povika neki babac iza mene. Ovo je praktični ispit vodiča pripravnika i mora biti sve po propisu.

— A tko ih kontrolira?

— Uvaženi prof. Sunko, on je i njihov predavač.

Umukla sam jer sam uvidjela da je vrag odnio šalu, moja bi ubacivanja mogla biti neugodna pa zato moramo biti ozbiljni. Čak su i djeca, koja su me naprsto oduševljavala svojim

Kapelica Sv. Arnira na Poljičkoj planini

Foto: "Ante", PK "Split"

ponašanjem, bila poslušna i mirno su se nacrtala u sredini kolone.

Kad smo izbili na sam hrbat planine, vidjeli smo da bi nas bura vrlo brzo otpuhala preko mora ili u more i da bismo se mogli naći na liva-dama Sv. Petra. Hodali smo polako, zamotani kao mumije, tek bi netko s vremena na vrijeme nešto dobacio.

— Pazite da vam se ne uvuče u gaće! — povika Sunko iza mene.

— Tko? — upitah naivno.

— Bura, gospođo, zar ne vidiš da je bijesna na nas pa nam se želi uvući pod skute ili nas srušiti, a ja mislim da je i njoj hladno pa se želi ugrijati u našem krilu.

Pretrčali smo hrbat vrlo brzo i našli se na seoskom putu koji je vijugao dolje prema selu. Smjestili smo se ispod neke litice i slušali vodiča...

— Znate, obišao sam kuglu zemaljsku kao pomorac i gdje god bih stigao zanimao sam se za povijest te zemlje, tog naroda i uvijek sam nastojao da što više dojmova i snimaka donesem sa sobom. I tako lutajući video sam da svaki narod ima bogatu povijest, svaki kraj nešto svog specifičnoga, pa sam se upitao: A moj kraj? Ili sam ja o njemu stekao siromašno znanje, ili je moj kraj siromašan? Iz čiste znatiželje uhvatio sam se knjiga starostavnih i došao do iznenadujućih zaključaka. Prije sam mislio da su Solin (bivša Salona), Dioklecijanova palača i Poljička republika jedine veće vrijednosti ovoga kraja, mislio i prevario se, jer je ovaj kraj kuda danas idemo i te kako bogat povijesnim mjestima i spomenicima. Mislio sam da je Mosor obična planina kao i svaka druga: šuma, stijene, potoci, gudure, po koja beštija, sela, seljaci i — amen. Ali, prevario sam se. Mosor je bogata riznica povijesti našega naroda. Ako hoćete, mogu vam o tome pričati dok se odmaramo, iako mi povijest i zemljopis nisu struka.

— Samo ti govor, — povičem glasno — uvijek je nešto novo ili ponovno novo.

Spuštali smo se stazom u Gornje Jesenice, dok se bura derala gore po vrhovima Mosora kao bijesna životinja, da bi se rušila preko Poljičke planine. Stigli smo napokon u selo, napušteno, ostavljeno. Kroz prazne zidine vjetar očajnički zavija, plače, tuli. Negdje zalupa škura (kapak od prozora), zaklapara limeni oluk izvodeći nekaku tužnu orkestralnu muzikuoga lijepog zimskog dana. Skupili smo se ispod neke balature (kamenog balkona) i slušali Japirkova izlaganja...

— Nalazimo se u srcu Poljičke planine. Povijest ovog kraja od Žrnovnice pa do Cetine

datira od najranijih vremena, počev od starosjedilaca Ilira. Iako su oni najstariji, ne možemo točno ustvrditi koje je pleme tu živjelo do kraja IV st. p. n. e. Tek u trećem st. p. n. e. možemo utvrditi postojanje ilirskog plemena Delmata (ilirsko ime za ovcu je delma), što je značilo čuvari ovaca. Njihovo središte Delmeium bilo je negdje na Duvanjskom polju. Kad su Rimljani pokorili Ilire, na području rijeke Žrnovnice živjela su tri Ilirska plemena Delmata: Pituitini, Narestini i Onestini, nazvani po rimskim naseobinama. Bili su uglavnom stočari, nomadi. Po dolasku Hrvata polako su nestajali, pretapajući se u hrvatski živalj. Nisu imali pismo, niti su govorili istim jezikom, pa zato ni nemamo njihovih pisanih spomenika, osim polukružnih građevina po vrhovima planina. Po njima možemo zaključiti da su štovali bogove vrhunaca kao i sva plemena diljem kugle zemaljske. I Hrvati su sa sobom iz pradomovine donijeli kult vrhunaca i štovanje svog vrhovnog boga Peruna, pa su i oni svoje hramove gradili po vrhovima i to na mjestu starih ilirskih polukružnih gradina. Kada su prešli na kršćanstvo, tradicija su nastavili: hramovi novih svetaca, crkvice, grade se opet na ruševinama prethodnih. Tako je nastao čitav niz crkvica na ovim prostorima, počevši od Sv. Jure nad Cetinom pa do Sv. Jure na Perunskom. U stvari, skoro svaki vrh je imao svoju crkvicu. Stoljećima su se mijenjali gospodari ovog kraja, od Avara, Turaka, Mlečana, Francuza, Austrijanaca. Nadirala su kojekakva plemena...

— Nadiru i danas horde barbara — primijeti netko od planinara.

— ... i tako je ovaj kraj mijenjao gospodare, a svaki je ostavio za sobom nešto svoga prepoznatljivog. Ljudi su se selili i postepeno se spuštali prema moru, ostavljali svoja ognjišta gore na planini, prihvaćajući život dolje u priobalju. Ipak su neki odlazili ljeti sa stadom na ispašu. No idemo sada dalje, pa ćemo kod ručka nastaviti, ako vam nisam dosadan — prekine Japirko.

— Ma kako dosadan — povičem. Moje znanje o ovom kraju ima rupa. Mislila sam da je Mosor obična planina, a sada vidim da je to riznica koja još nije dovoljno istražena.

— Uzmi knjigu Danka Vlašića "Povijest Podstrane", zatim turistički vodič, pa "Obredne gomile" od Škobalja, ima čitava bibliografija — reče Japirko.

— Tko će sve to pročitati, za ime Boga — zavapi neki babac, bolje ovako, slušaj i gledaj, nego da idemo kao ovce. A imamo što i čuti.

Kretali smo se polako utabanom stazom, kuda su nekada prolazila zaprežna kola. Sada su tu šikara, napušteni vinogradi, izgorjeli maslinici, samo se na jednoj livadi zelenio glavati kupus.

— Eno mi ga, Amanitas kupuspides — kliknem oduševljeno, sjetivši se naših lutanja po poljima i šumama oko Zadra u potrazi za gljivama. I kada ih ne bi bilo, upali bismo u kakav kupusnjak i čopnuli poneku glavicu kupa (Bog neka nam oprosti za tu krađu), tako da se ne vratimo praznih ruku. I tako je nastao naš latinsko-gljivarski naziv za kupus, umjesto pravoga latinskog Brasicca oleracea.

Podstrana Gornja. Opet napušteno selo. Kuće polusrušene, ali ne sve. Jedna ima čak i novi broj. Uđem u neku napuštenu kuhinju. S grede vise komoštare, a nekakav stari bronzin stoji na putu, prošupljen i crn. Tužno, zaista tužno. Djeca trčkaraju okolo, penju se po zidinama, nalik su čoporu majmuna što skakuću po ruševinama indijskih hramova. Odnekud se pojavi neko pseto, kuštravo, musavo,jadno. Uz ciku i viku djeca se dadu u trk za njim i začas nastade tišina. Otvorili smo naprtnjače, povadili hranu i, dok je vatrica veselo pucketala, a kobasice cvrčale, uz vatru je pristavljen i lonac za kavu. Mislim da će Ita i u krilu Sv. Petra kuhati kavu te nuditi dragog Boga tim toplim napitkom. Skupismo se opet oko vatre poput starih divljih plemena da čujemo nastavak priče našeg vodiča.

— Ovaj kraj od Žrnovice pa preko južnih padina Mosora nazvan je Poljičkom republikom. O Poljicima postoji čitava bibliografija, ali se može reći da ni do danas nije pravilno shvaćen niti proučen smisao te provincije, kako

je Poljički statut naziva. Dok je jedni nazivaju kneževinom, Seljačkom kneževinom, drugi je nazivaju župom, u smislu starohrvatske župe. Poljica nisu ni kneževina, ni republika, niti država već, jednostavno, prirodnim granicama, vrletima te silnom upornošću svojih stanovnika sretno očuvana starohrvatska župa sa svojim plemenskim uredenjem i samostalnom upravom na temelju vlastitog statuta. Napoleon je tu župu nemilosrdno razdijelio u nekoliko kotara, da bi tek nakon stotinu godina zaslugom pok. F. Ivaniševića Poljica bila obnovljena i postojala sve do drugog svjetskog rata. Danas Poljica ne postoji, osim u Poljičkom dekanatu katoličke crkve obnovljenom 1958. godine. Ipak se poljička svijest i tradicija pripadnosti sačuvala u narodu i do današnjeg dana. Tu je gord i ponosan narod i, kako sam vam rekao, Poljica se u zemljopisnom pogledu sastoje od samog Mosora, njegovih udolina i gudura. Mosor, dakako, nije obična gola planina, tu je svaki kamen, svaka ograda i svaka kuća priča za sebe, da ne govorim o Gatima i o kanjonu Cetine što ćemo ga proći, nadam se, na proljeće. Neki planinari hodaju kroz ovaj kraj kao slijepci ili trkači — nasmije se Japirko, završavajući svoje izlaganje.

Još dugo, dugo sjedili smo šuteći pored vatre da bi tek nakon nekog vremena netko rekao: Hvala ti za sve!

— Hvala i hvala! — povikasmo svi zajedno.

Krenuli smo dalje cestom, pored crkvice Sv. Fabijana, obnovljene i skoro nove. Izgorjela stabla masline i borova, crna i čemerna kao sama smrt, ležala su pored ceste, ogoljela kao kosti životinja u pustinji. A bura je i dalje urlala...

U Nepalu voze lijevom stranom

DARKO BERLJAK, Zagreb

Kada se u dvanaest godina odlazi deset puta na isto mjesto koje, pri tome, nije negdje iza prvog ugla već devet tisuća kilometara daleko,

treba se zapitati nedostaje li putniku mašte ili se možda tamo nalazi neki sanduk s blagom koji taj sebičnjak pomalo prazni, ne odajući ostalima

tu zamamnu tajnu.

Bliže je istini ovo drugo, iako se združno trudim da tajna bude što javnija; o njoj sam pisao mnogo puta u ovom časopisu, napisao čak i cijelu knjigu o tome, održao stotinjak predavanja i vodio do toga udaljenog odredišta sa sobom točno 106 ljudi, a od toga njih 58 po prvi puta. Taj čarobni sanduk nalazi se daleko na Istoku, dugačak je preko dvije tisuće kilometara. Kada se otvorí možete čak i oslijepiti od njegova blještavila, a iz njega šapću milijuni ljudskih priča i sudsibina.

Svi ga zovu istim imenom — Himalaja. A u njegovu središtu, tamo gdje možete najviše zagrabit i gdje su priče najnevjerljivije, nalazi se zemlja — Nepal. Prošlogodišnje moje deseto putovanje u Nepal najmanje je bilo jubilej kojim se nešto proslavlja, prije bi se moglo nazvati još jednim temeljem za mnoge nove dolaske i doživljaje.

Vodio sam ili, bolje bi bilo reći, bio savjetnik sedmorici samoborskih, slavonskih i zagrebačkih planinara za ne pretežak trekking vrh Naya Kanga, pripremio sam sve potrebno za našu veliku ovogodišnju ekspediciju na osamstisućnjak Čo Oyu, izvidio mogućnost organiziranja združene hrvatsko-nepalske vojne ekspedicije na neki dosad još neosvojeni vrh u Himalaji i potpisao ugovore o zastupanju u Europi za tri nepalske trekking agencije.

Za mene i moje društvo sve je prošlo u najboljem redu, što se ne bi moglo reći za mnoštvo

događaja koji su se u to vrijeme zbivali u Nepalu i uzrokovali da se pomalo bojim hoće li ta zemlja ostati onakvu je pamtim sa svih dosadašnjih putovanja.

Nisam nikakav čeznutljivac koji bi žalio za starim Nepalom što ga više nema. Uopće me ne smeta mnogo više turista i gužva po Thamelu, Durbaru i ostalim znamenitostima Kathmandua, prošecem dvije ulice dalje i sve je kao prije. Mnoštvo trekkera po himalajskim putevima i prepuna konačišta još su mi manji problem, dovoljno je skrenuti s glavnih staza i naći se u području gdje su priroda i ljudi kao i prije u skladu i spokoju koji me uvijek privlačio.

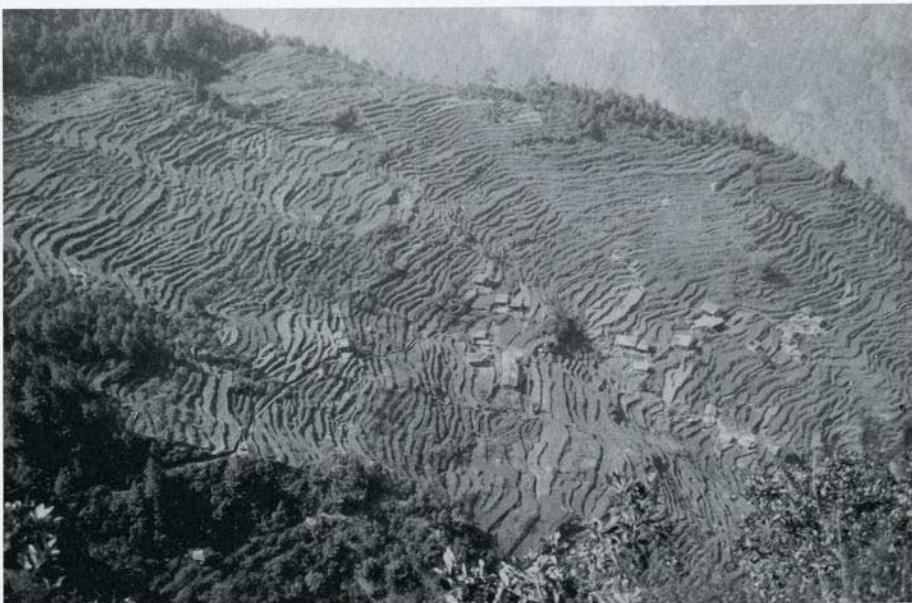
Ništa nije idealno, pa tako ni Nepal. Prije sam zatvarao oči ako je bilo nešto loše, promatrao to samo sa zabavne strane kada je trebalo i kada nije trebalo, ali da ne bi ostao dojam kao da tamo uvijek teče med i mljeko, evo malo i drugih tonova da bi slika bila potpuna.

U Kathmanduu se više ne može voziti biciklom! Razlog tome nije gušći promet, jer je i dalje po njegovim uskim ulicama prosječna brzina vozila malo veća od brzine pješaka, pa možebitni sudar završi bez ozbiljnih posljedica, već je stvar u nečem mnogo gorem. Mnoštvo vozila, najčešće dvotaktnih, proizvodi takav dim i smog da je puno jednostavnije upropastiti svoja pluća i zdravije kod kuće i gurnuti usta na najbližu ispušnu cijev nekog automobila, nego putovati u Kathmandu.

Pisang Peak — unesrećeni su pali s vrha lijevo

Foto: D. Berljak

Tipični nepalski krajolik s rižnim terasama

Foto: D. Berljak

Malo koga smeta što već dvije godine svaki treći dan u tom gradu nema struje. Razlog — neuspješni pregovori s Indijom tko će popraviti branu na zajedničkoj hidrocentrali na rijeci Narayan napuklu od monsuna. Jer, redukcije zapravo i nema, npr. Thamel u to vrijeme svjetli kao Betlehem. Snalažljivi trgovci i hoteljeri, misleći na posao i lisnice stranaca što se najlakše otvaraju navečer, nabavili su generatore koji daju svoj obol u već prisutnom smogu, a zgodna su zvučna kulisa pri cjenjanju, jer se sve strane izgovaraju na loš sluh.

Nažalost, prošlogodišnja mjerena pokazala su da je Kathmandu oduzeo neslavni primat Mexico Cityu kao najzagadenijoj svjetskoj metropoli.

Nekad su trekkeri i penjači dolazili u Kathmandu s vrlo malo opreme u svojim naprtnjama, jer se tamo sve moglo nabaviti jeftinije nego bilo gdje na svijetu. Danas možete to isto učiniti, samo što je sada u Kathmanduu oprema najskuplja na zemljinoj kugli.

Nije sve crno samo u tom gradu, ima toga i u brdima. Sherpe su dobili opasnu konkureniju. Znamo da su Sherpe u Nepal došli prije šest stoljeća s istoka, a danas sa sjeverozapadu "Aeroflotom" dolaze Rusi koji, nakon dobre aklimatizacije na svojim ekspedicijama, ostanu u Nepalu i priključuju se kao visinski nosači zapadnjacima na njihovim ekspedicijama za 20 posto jeftiniju dnevnicu od Sherpa. Nije loša ideja. Imaju besplatan stan, opremu i hranu, u

brdima su zbog koji su došli u Nepal, a kapne i koji dolar.

Sherpama je to trenutno jako smiješno, ali oni najbolje znaju da se zajedno s protuvrijednošću opreme zaradi po ekspediciji najmanje 2000 dolara, a to su lijepi novci ne samo za Ruse.

Žalosna je strana nepalske Himalaje da svake godine pogine najmanje desetak stranaca. Stvari su se i tu okrenule naopako. Prošle je godine na najvišim, ekspedicijskim vrhovima poginulo troje alpinista, a na lakom trekking vruhu Pisang Peaku samo u jednoj nesreći njih jedanaestorica. Ta tragedija danima nije silazila sa stranica nepalskog tiska, jer se u kratko vrijeme dogodilo nekoliko teško razumljivih postupaka.

Prvo, neiskusni dvadesetpetogodišnji vođič Deutscher Alpenvereina sve je ljude navezao samo u dvije skupine; u petorku i šestorku. U neposrednoj blizini vrha hodali su na vrlo maloj razdaljini po snježnoj strehi, ona je popustila i svi su pali 800 metara niz sjeverozapadnu stijenu. Pošto se s vrha nitko nije vratio, njihov nepalski kuhar koji ih je čekao u podnožju, otrčao je u obližnje selo Ongre gdje postoji mali aerodrom i radio veza s Kathmanduom. Tamo mu nitko nije vjerovao da na Pisang Peaku može poginuti odjednom toliko ljudi i nisu htjeli pozvati helikopter. Drugi dan su se malo uozbiljili, ali helikopter nije poletio, jer nitko nije

mogao jamčiti da će platiti troškove. Kada je i to sređeno s njihovom agencijom u Kathmanduu, nije ni četiri dana nakon nesreće ništa poletjelo, jer su taj dan bili izbori u Nepalu i helikopteri su morali biti u pripremi za druge svrhe. Ne treba reći da je peti dan u tom dijelu Himalaje bilo loše vrijeme i od akcije spašavanja opet nije bilo ništa.

U međuvremenu su iz Njemačke stigli spašavatelji i, gotovo tjedan dana nakon nesreće, iz helikoptera je otkriveno klupko od jedanaest mrtvih tijela u jednoj zatvorenoj dolini ispod Pisanga. Svi koji su imali neke veze s tim dogadjajem počeli su se u nepalskom tisku međusobno optuživati, a ceh će najvjerojatnije platiti planinari, jer je nepalska vlada najavila da će ubuduće naplaćivati obvezni depozit od nekoliko tisuća dolara za helikopter ne samo za ekspedicjske, već i za sve trekking vrhove.

Kakve se sve neugodnosti mogu dogoditi mrtvacu, uvjerio sam se prilikom povratka s Naya Kange. Negdje na pola puta po Langtang trekku sreli smo nosače koji su gore–dolje nosili poginulog trekkera ne znajući što s njim. Bio je to također njemački državljanin, koji je zaostao za svojom skupinom, pao sa staze i tamo ležao nekoliko dana, dok ga sasvim slučajno nisu pronašli neki prolaznici.

Čak ako na trekkingu i ekspediciji sve dobro završi, moguće su i razne druge nevolje, npr. oko smeća i otpadaka. Na recepciji hotela "Thorong Peak" u Kathmanduu danima sam slušao poznatog kanadskog penjača Eda Webstera kako pokušava pronaći sirdara ili časnika za vezu sa svoje netom završene ekspedicije na Ama Dablam. Problem je bio što su ta dvojica odlučila da će tek u Kathmanduu potpisati potvrdu da je donio svoje smeće iz Baznog logora, jer bez nje ne može zatražiti od Ministarstva turizma povrat obveznog ekološkog depozita od nekoliko tisuća dolara.

Dva mudraca su zaboravila na dogovor i izgubila se u Kathmanduu, a Ed je imao velikih neprilika kako da osobljju hotela objasni zašto drži dvije velike i smrdljive vreće smeća u svojoj sobi.

Repcionar je pokazao dobro poznati nepalski smisao za kompromis i snalažljivost. Rečao je: "Bacite to smeće iza prvog ugla i sačuvajte prazne vreće. Kada se sirdar ili časnik vrati, napunite te vreće na prvom smetlištu, bar njih ima dosta po Kathmanduu, i pokažite im da ste ispunili svoju obvezu".

Gotovo svi stranci, a i mnogi Nepalci, vide osnovni razlog za većinu crnih stvari što sam

ih opisao u ovom članku u činjenici što se u toj zemlji vozi po lijevoj strani. I to ne samo po cesti, iako sam zbog toga načina vožnje u Kathmanduu više puta doživio najveće moguće iznenađenje gdje sam to najmanje očekivao, već što nepalska politika posljednjih godina vozi oštro uljevo.

Na prvim demokratskim izborima prije četiri godine nepalski su komunisti dobili značajan broj mjesta u parlamentu. Prošle godine raspisani su novi izbori i, upravo u jeku predizborne kampanje, mi smo putovali po Nepalu. Mitinzi po svim, pa i najmanjim selima bili su čak i simpatični; ljudi su vikali, mahali raznim zastavama, najčešće crvenima. Osim nekoliko namrgođenih lica za govornicama, svi ostali bili su, kao što je tamo običaj, veseli i nasmijani.

Malo manje bilo je zabavno na dionici ceste između Syrabubesija i Dunchea kada smo se vraćali autobusom iz Langtanga. Simpatizeri i članovi nepalske komunističke stranke su u nedostatku balvana, jer je tamo drveće maleno i kržljavo, srušili na cestu stijene teške od stotinjak kilograma pa sve do znatnih komada obližnjih brda teških i više tona. Uz nadljudske napore nepalskog dijela putnika u autobusu koji su čistili cestu, dok je vozač nestrljivo trubio, probili smo se za nekoliko sati do kraja tih prepreka. Prvi put od kada se vozim po Nepalu nisam imao ništa protiv troznamenkastog broja putnika u njihovim autobusima; da ih je bilo manje, sumnjam da bismo prošli bez upotrebe eksplozivnih sredstava.

Glavni cirkus dogodio se u selu gdje su nas ponosno čekali komunisti kotrljajući kamenje. Vozač i putnici vikali su na komuniste da nisu normalni, a oni su ljutito pokazivali na bijelce u autobusu koji će njihovu zemlju uništiti smećem i otpacima, a rješenje je, po njima, da se zatvori za promet i ono malo nepalskih cesta.

Za vanjske je potrebe glavni oblik djelovanja nepalskih komunista ekologija i zaštita okoliša (!); uostalom, oni su potaknuli povećanje svih taksa za ekspedicije posljednjih godina, dok na domaćem terenu promiču jednakost i podjelu imovine bogataša sirotinji. Pošto ovih drugih ima znatno više, nije čudno da su na prošlogodišnjim izborima pobijedili, te je Nepal danas jedina zemlja na svijetu, ne računajući jednopartijsku Kinu, Kubu i Sjevernu Koreju, gdje u parlamentu komunisti imaju većinu.

A tako nešto danas je moguće samo u zemlji prepunoj čuda koja se zove — Nepal.

“U biti sam jako strašljiv”

REINHOLD MESSNER rođen je 17. rujna 1944. u Južnom Tirolu. U Padovi je studirao građevinarstvo i radio do 1971. kao učitelj matematike. Od tada živi od svojih “prijelaza granica”, kako u međuvremenu sam naziva svoje ekstremne projekte. Messner je bio prvi čovjek koji se popeo na Mount Everest bez pomoći kisika i na svih 14 vrhova viših od 8000 m. Nekoliko posljednjih godina ne traži izazove u planinama. Godine 1990. prešao je Antarktik, zatim Grenland. Sada se upravo nalazi negdje između Sibira i Sjevernog pola, na putu prema Kanadi. Bio je oženjen, a danas živi s novom životnom suputnicom i njihove dvoje djece u svom zamku Juval, u Južnom Tirolu. Njegovo treće dijete živi u Kanadi.

● **Kako čujemo i Sjeverni pol Vas čeka...**

On ne čeka, ali on je tu.

● **Koji je Vaš novi projekt?**

Ja i moj brat Hubert pokušat ćemo u roku od tri mjeseca iz Sibira preko Sjevernog pola stići do Kanade — bez pomoći iz zraka. Sve ćemo vući sa sobom, hranu također. Za početak između 150 do 180 kg po osobi. Pothvat je planiran za ožujak, a za Sibir ćemo otpotovati već sredinom veljače.

● **Opet krećete na put s jednim bratom. Jednoga ste već izgubili 1970. godine na zajedničkoj ekspediciji u Himalaji. Zar se ne bojite da bi se taj tragičan događaj mogao ponoviti?**

Hubert zaista želi ići sa mnom. On je i sposoban za to. Osim toga već smo zajedno pješačili preko Grenlanda.

● **Je li vam jednostavnije tako ekstremnu ekspediciju provesti s nekim rođakom?**

Ako je rođak isto tako dobar kao i neki drugi suradnik, svakako je jednostavnije. Kada dosegnemo granicu krajnjih tjelesnih i psihičkih mogućnosti, lakše se složim s bratom nego s nekim tko mi je stran. Osim toga kažem si: Ako već nekom sudioniku pomažem novčano u

ovakovom “prijelazu granica”, onda radije bratu nego nekom pustolovu.

● **Jeste li ikada odustali od nekog plana ili projekta iz obzira prema obitelji?**

U biti sam jako strašljiv. Već sam nekoliko puta odustao od plana koji je već bio u toku — jer je sklop okolnosti to zahtijevao. Npr. kod opasnosti od lavine. A prvo bitan plan za ovu ekspediciju nisam ni započeo. Htio sam, kao jednom Nansen, iz Kanade polagano kliziti na santi leda do Pola. To je trebalo trajati tri godine. Moja mi je životna suputница rekla da to mogu bez daljnjega ostvariti — ali kad se vratim, ona više neće biti tu. Jasno da mi je ta cijena ipak bila previsoka.

● **Vi niste oženjeni.**

Jednom sam bio oženjen i zapravo sam već onda mislio da brak nije razuman oblik zajedničkog života. Kada bi još uvijek vrijedio stari moralno-vjerski pritisak, onda bi se svaki par stalno morao primoravati na zajednički život. A

ako brak postoji samo radi okoline, onda se ne moram ni ženiti. Mi danas rješavamo sve bez ugovora, jednostavno razumom.

● **Možete li predstaviti sebi da vas na ovakvoj ekspediciji jednom prati neko od Vaše troje djece?**

To nije moguće već zbog godina. Kad moje najstarije dijete bude bilo sposobno za tako nešto, ja će već biti prestar. Ali i te kako je moguće da djecu za deset godina povedem na putovanja, koja su za starijeg gospodina još ostvariva. Nikakav "prijelaz granica", nego lijepo putovanje do mjesta, do kojega ne dođe svatko. Ali ne bih svoju djecu podržavao ili poticao kada bi tražila "granične" pustolovine. One će u budućnosti biti još teže nego što su danas i njih bi se pri tome uvijek uspoređivalo s nama.

● **Vi ste nedavno navršili 50 godina. Ne bojite li se da više nećete moći prelaziti "granicu"?**

Toga sam sasvim svjestan. Zato sam ubrzao s projektom Sjeverni pol, jer znam da za pet godina više ne bih bio sposoban za tako nešto. Kako će stvarno biti, sada još ne mogu reći, ali siguran sam da se mogu zadovoljiti s manjim.

● **Što će biti to "manje"?**

Bavit će se i dalje svojim "Yeti-projektom". Ja sam tu rijetku životinju ipak vido dva puta i zbog toga me to uopće i zanima. Još bih se htio popeti na jedan vrh od 8000 metara i proplešaćiti neku pustinju. Ali prije svega bih za otprilike deset do petanaest godina želio prodati svoj zamak, koji sam skoro sasvim obnovio.

● **Mislite li na smrt, zastrašuje li ona i jednog Reinholda Messnera?**

Trudim se da se ne bojam, ali osjećam kao i mnogi drugi: kako postaješ stariji tako više voliš život. Doživio sam situaciju u kojoj bi bilo lakše umrijeti nego živjeti dalje. Dakle, znam da je smrt sama po sebi razumljiva, ali to je iskustvo već izbjijedilo. Želim živjeti.

● **Vjerujete li da nakon smrti nekako ide dalje?**

To mi nije važno. Zato neću odgovarati niti s da niti s ne. Ako nešto postoji, to će doznati na vrijeme. Velik sam kritičar kršćanskog učenja koje glasi: Ponašaj se u ovom životu tako, da ćeš poslije vječno živjeti. To ne znači ništa drugo nego da naš ovdašnji život, naš svijet, treba uništiti. To je velika budalaština.

● **Imaju li Vaši "prijelazi granica" ipak u sebi nešto duhovno, možda čak vjersko?**

Moji projekti nisu nikada samo fizičko, oni su uvijek i duhovno raspravljanje sa svijetom.

Upravo na ovakvima putovanjima postaju duh i čin jedno. Misli i djelovanje se stapaju jedno u drugo, to me uljulja u cijelinu. Kada se netko prestane pitati zašto čini to što čini, otvor mu se svemir. To nema veze s ezoterijom, s kojom ništa ne mogu početi, nego to je činjenica. Usporediti se može s djietetom koje se potpuno preda svojoj igri. Vjerojatno je taj osjećaj uvijek u meni budio želju za novim pothvatima.

● **Je li iz onoga "hoću" ikada nastalo "moram"? Možda iz poslovnog razloga?**

Teško je sagledati koliko drugi djeluju na mene. Poslovno gledajući, za mene bi svakako bilo pametnije da više ništa ne poduzimam. Mnogi bi novinari rado i brzo napisali: zar stari glupan Messner još nije uvidio da neke stvari ne može napraviti? Dakle, ja ne bih morao, ali ja "hoću" zato jer sam uporan. Tako je ono "hoću" istovremeno i ono "moram". Naravno da je upornost uvijek moguća samo u zajedničkoj igri s vanjskim svijetom. Dakle, i na mene djeluju drugi.

● **Češće Vam predbacuju vašu poslovnost. Zašto zapravo netko kao vi ne bi smio zarađivati novac?**

Razumijem kritiku kada dolazi od mladih, jakih ljudi. Već 25 godina radim stvari koje drugi iz finansijskih razloga ne mogu napraviti. Ja sam zaradio ta sredstva, osigurao si tržište koje mi financira sve moje ludosti. To je bilo teško, jer za nama, ljudima, koji prelaze grance mogućega, pokrovitelji ne trče kao za nekim umjetnicima ili sportašima. Ali nemam razumijevanja kada kritika dolazi iz drugih krugova. (Messner sam sebe naziva "onaj koji prelazi granice mogućega" — Grenzganger).

● **Postoji li nešto što vas smeta na sebi samome?**

Ne mogu reći da me nešto smeta, ali znam da sam jako nestrpljiv. Zato i u privatnom životu očekujem mnogo od drugih, djelomično i od svoje djece.

● **Koje vrijednosti želite prenijeti djeci?**

Želim da djeca ništa ne prihvataju zdravo za gotovo, nego da sve postave u pitanje. Nema potpune istine, dakle, trebaju naći svoju za sebe. I zato neka postave sve u pitanje, a prije svega svoga oca.

Izvor: "Schwelzer Famille", veljača 1995.

S njemačkog prevela i pripremila:

Viviane Svetić

Ispitivanje užeta i zamki zaprljanih bojom

VLADO BOŽIĆ, Zagreb

Skupljanje novca za razna speleološka istraživanja i ekspedicije mukotrpan je posao. Speleolozi sami ne mogu financirati neko veće i složenije speleološko istraživanje, a kamo li ekspediciju, pa se zato prihvataju i raznih nespeleoloških poslova, kao što je pranje i čišćenje teško pristupačnih prozora na zgradama, čišćenje i ličenje metalnih konstrukcija, ličenje teško dostupnih površina raznih građevina i sličnih. U svim se takvim poslovima koriste svojom osobnom opremom i speleološkim užetima i zamkama.

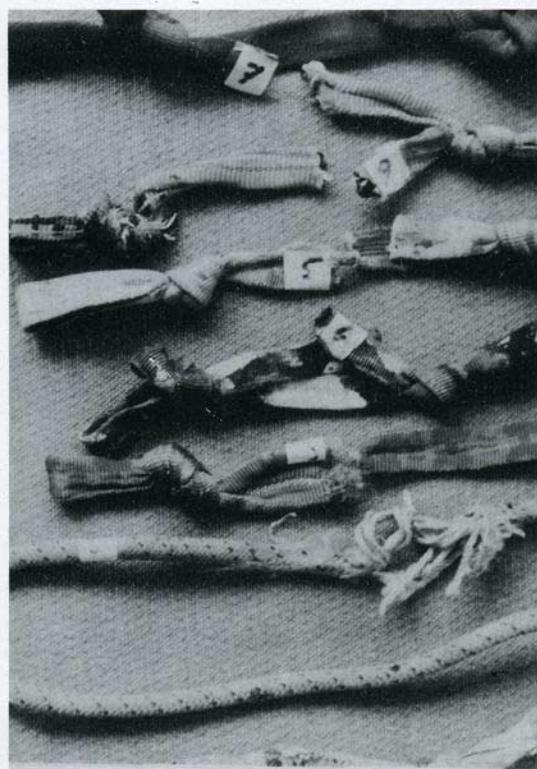
Čišćenje, pranje i bojenje raznih metalnih, betonskih i staklenih površina podrazumijeva upotrebu različitih kemikalija, deterđenata, zaštitnih i pokrivnih boja. Pri tom se dio opreme i zamaže. Kada deterđenti i boje dođu na užad i zamke, na njima se osuše i trajno ostanu. Svi proizvođači užeta i zamki u uputi o održavanju napominju da ih od blata i pjeska (glavnog onečišćenja u speleološkim istraživanjima) treba prati samo mlakom vodom ili vrlo razrijeđenim deterđentima, jer materijali od kojih su izrađena današnja užeta i zamke (uglavnom poliamid) nisu otporni na jače deterđente.

Zbog toga su mi zagrebački speleolozi dali na ispitivanje dio svojih užeta i zamki, jače zaprljanih raznim vrstama kemikalija. Isječeni su uzorci za ispitivanje prekidne čvrstoće, jer je to za sigurnost speleologa najznačajnija osobina užeta.

Na ispitivanje sam dobio dva užeta i četiri zamke (zamke ili gurte, od njem. der Gurt, pojaz, traka). Na svima je bilo zmazanoće raznih vrsta: blata s prozora, temeljnih i pokrivnih boja, čak i žbuke. Slijedi opis uzoraka.

1. Uže Edelried, superstatik (Njemačka), promjera 10 mm, bijelo s dvije crne niti, staro godinu dana, mnogo upotrebljavano i jako zaprljano

2. Uže Beal, Antipod (Francuska), 10 mm, bijelo s jednom crnom i jednom crvenom niti,

staro pola godine, mnogo upotrebljavano i pričično zaprljano

3. Zamka Beal (Francuska), osnovna boja zelena sa crvenim i žutim šarama, 24 mm, 3 mj., jako upotrebljavana i zaprljana

4. Zamka (tip i proizvođač nepoznat), osnovna boja crvena s dvije crne niti na jednoj strani, 18 mm, 2 g, mnogo upotrebljavana i jako zaprljana

5. Zamka (tip i proizvođač nepoznat), osnovna boja bijela s tri crne niti s jedne strane, 24 mm, 1 g, mnogo upotrebljavana ali ne jako zaprljana

6. Zamka Beal (Francuska), osnovna boja ljubičasta sa crvenim i plavim šarama, 22 mm, 3 mj., prilično upotrebljavana i zaprljana.

Svi uzorci ispitani su 26. rujna u Mehaničkom laboratoriju Tvornice željezničkih vozila u Zagrebu na kidalici za ispitivanje metalnih uzoraka tip 2D 40 VEB Werkstoffprüfmaschinen, Leipzig, DR, br. 282/5 proizvedenoj 1973. god. U kidalicu su svi uzorci stavljeni pomoću čvora "osmice", a samo uzorak br. 2 pomoću stezaljki sličnih onima što ih upotrebljavaju speleolozi (trbušna i ručna stezaljka), i onda su rastezani postupno rastućom statičkom silom. Svi su uzorci ispitani do kidanja, osim uzorka br. 4 kod kojeg je rastezanje prekinuto pri sili od 6000 N, jer se previše istegnuo pa je držač užeta došao do graničnika (greška u pripremi uzorka: prevelik razmak između čvorova). Rezultati ispitivanja (u zagradi je sila pri kojoj je uzorak puknuo):

- uzorak br. 1 uže Edelried (13800 N)
- uzorak br. 2 uže Beal (12600 N)
- uzorak br. 3 zamka bijela (6500 N)
- uzorak br. 5 zamka Beal zelena (6900 N)
- uzorak br. 6 zamka Beal ljubičasta (5900 N).

Zaključak. Oba su užeta još uvijek u dobrom stanju jer su izdržala veliko opterećenje

i puknula tek pod vrlo velikom silom, naročito uže Edelried. Zamke su sve približno iste kvalitete i mogu poslužiti za svrhu kojoj su namijenjene, tim više što se gotovo uvijek koriste kao omče, pa silu preuzimaju dvije zamke i tada zamka može izdržati približno dvostruko veće opterećenje.

Na osnovi ispitivanja nezaprljanih užeta, provedenog 1984–1988. (vidi: Božić 1984 i 1987, kao i Božić–Posarić 1988) i ovog ispitivanja, sada se može zaključiti da prtljanje nije bitno oslabilo užad. Iako za zamke nema usporedbe kao za užeta, vidi se da i ovako zaprljane izdrže dovoljno visoko opterećenje.

Literatura

Vlado Božić, 1984: *Statičko ispitivanje spel. užeta*. Deveti jugosl. spel. kongres, Zagreb, str. 747–756

Vlado Božić, 1987: *Ispitivanje spel. užeta*. Naše planine, Zagreb, br. 5–6, str. 132–134

Vlado Božić i Juraj Posarić, 1988: *Usporedba statičke čvrstoće raznih spel. užeta*. SpeleoBiH, Sarajevo, br. 1–2, str. 97–109

Vlado Božić i Juraj Posarić, 1988: *Simulacija starenja spel. užeta toplinskim opterećenjem*. SpeleoBiH, Sarajevo, br. 1–2, str. 111–122

Kako sačuvati planinarsku arhivsku građu

VLADIMIR JAGARIĆ, Zagreb

Svaki dokument ili spis odložen u korice, ladicu od stola ili ormara, istog trenutka postaje dio prošlosti, arhivirani materijal, dakle, i povjesna građa.

Pričati o planinarskoj arhivi kod nas nije popularno, mnogi se klone toga i taj posao smatraju tek pustom kancelarijskom administracijom. Ipak, postoje pojedini planinari koji misle drugačije, za koje je planinarska arhiva izuzetno

značajan prateći segment planinarske djelatnosti. Takvi su planinari rijetki, ali ipak postoje. To nisu tek poklonici starina, zaljubljenici ne samo u planinarsku povijest, već ljudi svijesni da se tako ustvari izgrađuje i planinarska budućnost.

Cjelokupna je arhiva hrvatskog planinarstva zaista velika i svakim je danom sve obimnija. U nju ulazi doslovno sve; od dokumenata i spisa, preko izrezaka iz novina i časopisa, do

Prilog raspravi o "Razvoju planinarske organizacije u Hrvatskoj do 2000. godine" koju je otvorio Glavni odbor HPS na sjednici 9. srpnja 1994. raspravljači o budućim zadacima i ciljevima.

pisama, planinarskih dnevnika, letaka, plakata, fotografija, dijapositiva, knjiga itd. Sređivanje i sustavno istraživanje te naše planinarske građe prijeko je potrebno, baš kao što je potrebno objavljivanje rezultata tih istraživanja.

Zahvaljujući našim suvremenim proučavateljima planinarske povijesti, učinjeno je mnogo u publiciranju i istraživanju te naše toliko zanimljive i sadržajno bogate građe, ali još uvek ima područja i razdoblja koja se slabije istražena. Istražiti ih možemo samo ako postoji sredina arhiva po društвima i, dakako, pojedinci koji bi taj posao obavili.

Kakav je odnos društava prema svojoj arhivu? Ne želim ovdje nikoga napadati, nego samo upozoriti na činjenicu o kojoj se malo govori, a još manje piše. Kod većine naših društava arhiva je relativno dobro sredena, dobro pohranjena i vodi se briga o njoj. Ipak, nije kod svih baš tako. Društva koja nemaju svojih prostorija, arhivu najčešće čuvaju privatno, u stanu tajnika ili predsjednika, dok su neki stariji dokumenti vrlo često kod bivših članova uprave društva. Reći će netko: bolje i tako, nego nikako! Ali, u tom se krije velika opasnost da se na mnoge arhivske materijale s vremenom naprosto zaboravi. Do takve je arhive obično i vrlo teško doći. "Vlasnici" je u početku ljubomorno čuvaju, da bi nakon nekog vremena počeli smatrati kako više nikom nije potrebna, pa često završi i u košari za smeće, što je neoprostivo, jer je nenadoknadiva šteta za pojedino društvo.

Privatno čuvan arhiv trebalo bi evidentirati tako da se zna barem da ona postoji. Na taj bi način bio poznat i "vlasnik" kod koga se ona nalazi. Tek je onda možemo koristiti za obradu neke građe. Ne zaboravimo: evidentirana arhiva zaštićena je od propadanja!

Mnogi su dokumenti, često čak i cijela arhiva, nestajali selidbom pojedinih društava. Nestajali su i prilikom prestanka njihova rada. Koliko od te "nestale" građe još uvek leži u nekim podrumima? Na vlazi i u pljesni ona tamo sigurno propada, a tko zna koliko je u toj građi materijala zanimljivog za cijelokupnu hrvatsku planinarsku povijest.

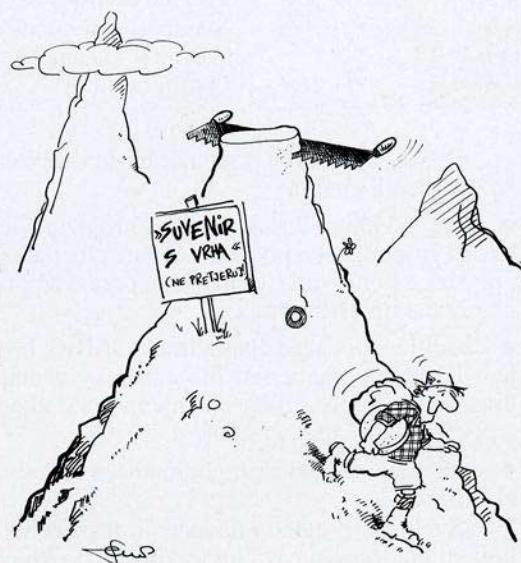
Mnogo je arhivske građe na sličan način nestalo tijekom naše povijesti. Dodajmo tome i probleme nastale ratom; pitanje je što je ostalo od arhivske građe pojedinih društava čija su sjedišta sada na okupiranim područjima Hrvatske. Ili pak što je s cijelokupnom građom društava čiji su čelnici (ili neki od njih) svojevremeno prešli na "drugu stranu".

Preporuča se da se arhivski materijal spremi prije svega na suho mjesto i to u neku

zatvorenu kutiju. Na taj je način zaštićen od prvoga velikog neprijatelja: prašine! Odатle društva ujvek mogu crpsti materijale za razne proslave, obljetnice, prigodne brošure i sl.

Vjerujem da ima pojedinaca koji bi unutar svojih društava mogli voditi, sreditavati, katalogizirati i evidentirati arhivsku gradu. Posao koji je u početku mukotrpni i koji zahtijeva mnogo truda, s vremenom postaje sve lakši, zabavniji i zanimljiviji. Vrijednost je takvoga rada nenačplativa, a entuzijast koji mu se posvećuje, u društvu zasljužuje svaku pohvalu i podršku članova. Planinara koji bi obavljao taj posao, nazovimo ga društvenim arhivarom, nije samo administrator, već mora biti i svojevrstan povjesničar društva (bez nekih znanstvenih pretencija). Takođe planinar, razumije se, mora imati sklonosti za planinarsku djelatnost ove vrste i ljubav za planinarsku baštinu.

Možda je cijelo ovo moje razmišljanje o zaštiti planinarske baštine u našim društvima pretenciozno i idealno zamišljeno, no — treba pokušati! Jer, zapamtimo: ono što nije na papiru zabilježeno, postoji tek u sjećanjima pojedinaca i nestaje zajedno s njima, a nakon određenog vremena kao da nikad i nije postojalo.

crtež: S. Serdarević

Računalna obrada planinarskih podataka

BORIS BJEDOV, Zagreb

Osobno računalo danas je već postalo dostupno i po svojoj cijeni i po načinu korištenja prosječnom građaninu, tako da ga sve veći broj članova PD "Pliva" kupuje za svoje osobne potrebe. Otuda se rodila ideja da se pripremi program s podacima o članstvu, izletima, predavanjima, domovima, društvima, telefonski imenik i slično. Početna maska, s glavnim izborom opcija koje program pruža, izgleda ovako:

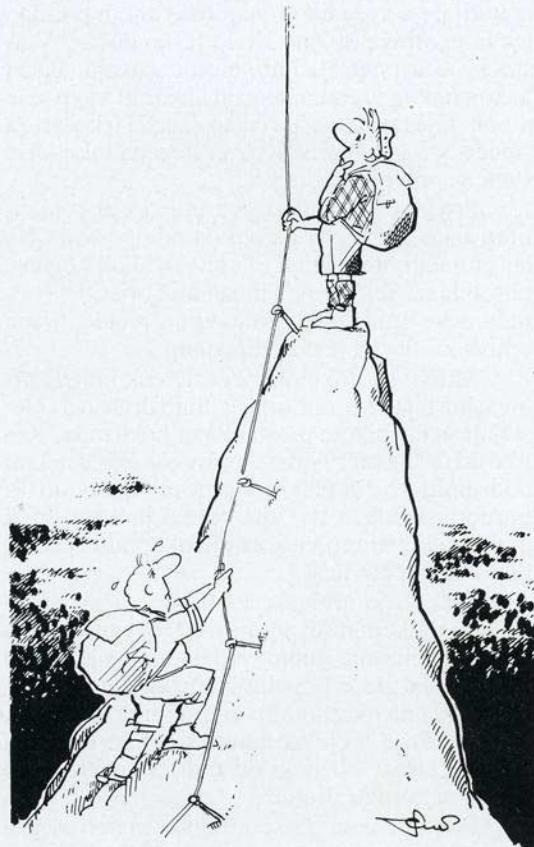
Planinarski društvo "Pliva"

PREGLEDI PODATAKA

1.	Pregled članova
2.	Pregled izleta
3.	Pregled predavanja
4.	Pregled društava
5.	Pregled domova
6.	Štampanje pregleda
7.	Zaštita podataka
8.	O programu

PREGLED PODATAKA O ČLANSTVU

1.	Pregled po prezimenu
2.	Pregled brojeva telefona
3.	Pregled po maticnom broju
5.	Pregled po broju iskaznice

Podaci o članstvu organizirani su u nekoliko odvojenih cjelina:

- telefonski imenik s adresama i brojevima telefona gdje se, osim podataka o članstvu, nalaze i podaci o domovima, domarima, predavačima, planinarskim društvima i sl.
- specifični podaci o članovima sa JMBG, brojem iskaznice, maticnim brojem iz evidencije društva, godinom prvog učlanjenja, podatkom o prvom planinarskom društvu
- evidencija članstva po godinama, s iznosom članarine

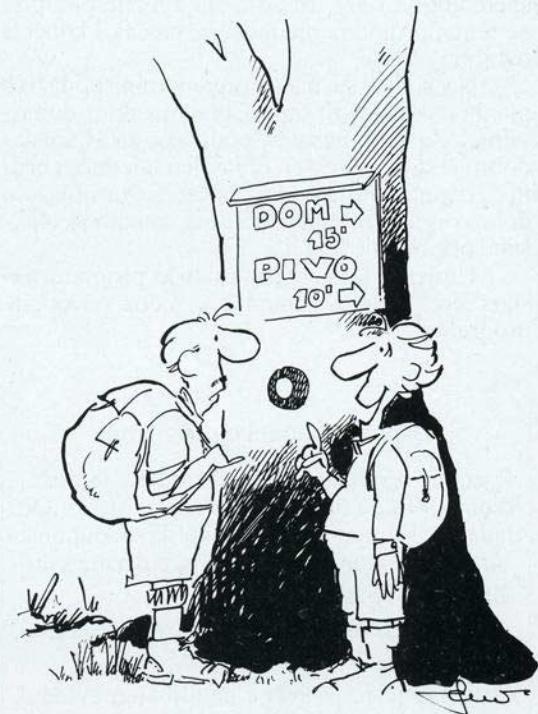
Svaki od pregleda navedenih u izborniku koji slijedi, omogućava pretraživanje po ključnom pojmu, unos, izmjenu ili brisanje podataka te ispis na štampaču. Izbornik izgleda ovako:

Radi ilustracije: u pregledu članova PD Pliva ekran se pozicionira na prezime koje odgovara unešenim slovima u okviru "Nađi prezime". Pritiskom na enter dobiju se ostali podaci o članu.

PREGLED ČLANOVA PO PREZIMENU NAĐI PREZIME KSE

Prezime i ime	član od	JMBG
Ksenić Danica	1962	2201931335025
Ksenić Robert	1974	1111969334456
Kušlan Nada	1971	1911950335102
Kušlan Tomislav	1974	1411947330083
Kušlan Vedran	1980	1111976330072
INS unos	DEL brisanje	ENTER zamjena

Posebno su zanimljivi pregledi izleta što ih društvo organizira. Obraduju se podaci o svakom izletu kako bi se znala ruta, vođa izleta, datum, vrijeme hodanja, sudionici izleta te neke specifične informacije vezane za prijevoz, smještaj, ponašanje, vrijeme, eventualne neprilike i sl. Uvijek se mogu dobiti informacije o izletima i sudionicima za razne potrebe. Omogućen je ekranski uvid i štampani pregled izleta za pojedinog sudionika, za odabранo vremensko razdoblje, s pregledom izleta, vođom i vremenom hodanja, ali i s podacima o ukupnom broju izleta, ukupnom broju sati hodanja i prosjekom sati po izletu.

... DA, PIVO TOČIMO U DOMU, ALI LJUDI MALO POŽURE RADI PIVA!

Značajna je djelatnost društva posvećena organizaciji predavanja iz planinarstva, ali i drugim područjima od interesa planinara kao što su gljivarstvo, ekologija, alpinizam, arheologija,

"Zar svi markacisti moraju imati takav model?"

Crteži: S. Serdarević

speleologija i sl. Tu se nađu i razne putopisne teme, prigodna predavanja, pa čak i koncert ozbiljne glazbe.

Na sličan su način organizirani podaci o planinarskim društvima i planinarskim domovima. Za popunu ovih podataka za Hrvatsku dobro je došao pregled objavljen u jednom broju "Hrvatskog planinara". Kad se raspolaže s dobro organiziranim podacima, znatno je olakšana priprema izleta.

Umjesto komentara kako je program nastao, evo izgleda ekranu kao jedne od opcije programa!

Osnovni podaci o programu

Početna verzija programa izrađena je početkom 1992. za potrebe PD Pliva, Zagreb. Od tada je program doživio nekoliko nadopuna. Verzija programa označena je u desnom donjem kutu na glavnom meniju.

Autor programa je Boris Bjedov, Zagreb, Jagnjeđe 1 tel. 151-042.

Program je prije svega namijenjen evidenciji članstva, ali i obradi ostalih informacija korisnih za organiziranje izleta.

Program je poklon Društvu s kojim je autor proveo mnogobrojne ugodne trenutke.

ENTER za povratak ne prethodni izbor

Društvo nema vlastito računalo pa je obradu podataka povjerilo svojoj agilnoj članici gđi Nevenki Jakšić. Zahvaljujući Neni podaci se redovito unose i prema potrebi izrađuju izvještaji. Ostali članovi društva, koji raspolažu s računalom, povremeno uzimaju podatke putem diskete. Da bi obrada podataka bila olakšana, kreirani su dokumenti s rubrikama koje odgovaraju maskama za unos.

Podaci iz programa se koriste na razne načine. Za mjesечni plan izleta zgodno je pogledati kuda se išlo proteklih godina u to doba i tko ih je vodio. Obično se kod pripreme izleta počinje s imenom, adresom i telefonom domara. Pogledaju se zapažanja s prethodnih izleta na toj relaciji i po potrebi kontaktira s vođom izleta. Za prepisku s domovima i društvima tu su sví potrebni podaci. Lako se dođe do podataka o predavačima. Za pripremu skupštine društva potrebno je obraditi mnogobrojne informacije o djelatnostima u proteklom razdoblju. Tu su i argumenti za potrebe isticanja pojedinaca u raznim prigodama. Lako se dođe do informacija o rođendanim članova i sl.

Opisane su ili spomenute samo značajne opcije što ih program pruža. Program je rađen za osobe bez informatičke naobrazbe, pa je za njegovo korištenje dovoljno poznavati raspored slova na tipkovnici.

Autor je spreman program pokloniti i drugim planinarskim društvima ako im on odgovara, kao svoj mali doprinos razvoju planinarske organizacije.

"Ovaj alibi s mrljama od markiranja kod žene uvijek pali!"

Crtež: S. Serdarević

Zavrzlame s riječkim obljetnicama

Prof. dr. ŽELJKO POLJAK, Zagreb

Lijepa je planinarska osobina njegovanje tradicija. Lijepo je i to što planinari vole svečano obilježavati razne obljetnice, no čudna je pojava da datumi mogu postati predmetom nesporazuma i ljutih polemika. Sjetimo se kako se u našem susjedstvu, u Sarajevu, vodila prava bitka riječima oko pitanja treba li slaviti kao početak planinarstva u BiH osnivanje "BiH-hercegovačkog planinarskog kluba" (1892) ili osnivanje sarajevskog "Prijatelja prirode" (1905). Prvi je, navodno, bio okupatorska tvorevina koju valja ignorirati, a drugi je nosio pridjevak "radnički". Iako je i "Prijatelj prirode" bio austrijska tvorevina, pridavala mu se zbog toga za vrijeme komunističke vlasti prednost, unatoč jasnim povijesnim podacima. Pa ni 120. obljetnica Hrvatskog planinarskog društva (HPD) 1994. godine nije bez znaka pitanja. Treba li smatrati godinom osnivanja HPD-a 1874., kada je održan sastanak inicijativnog odbora ili godina 1875. kada je održana prva, konstituirajuća skupština?

No sve je takve nedoumice po žestini, kolici i dugotrajnosti nesporazuma nadmašila Riječka, gdje su sporovi započeli još 1978. godine. Pa kad se već mislilo da su takve bure zaboravljene, sada je Skijaški klub Rijeka ulio u vatru toliko ulja da su polemike poprimile nevidene razmjere. Uz to su se, što je među sportašima posve neumjesno, počela osjećati podvajanja na osnovi političkih i nacionalnih kriterija, neumjesno zato što je planinarstvo kozmopolitsko, univerzalno i apolitično, ili bi takvim trebalo biti. U sadašnji riječki spor umiješani su, među ostalim, Ski klub Rijeka i Općinski planinarski savez Rijeka s jedne strane te s druge strane najčašća riječka planinarska društva. Ratuje se dopisima, okružnicama, protestima, novinskim člancima i sazivanjem sastanaka. Teško je reći što je uzrok tolikim razmiricama, no izgleda

kao da je rat oko datuma postao tradicijom među riječkim planinarima.

Prvo nekoliko riječi o tome što je predmet spora. Ima ih zapravo nekoliko, a glavni su:

1. kada je osnovano prvo riječko planinarsko društvo,

2. čiju obljetnicu osnivanja valja slaviti i

3. kada je u Rijeci započeo skijaški sport.

Očito da je nastupio čas kada povijesna znanost treba na objektivan način unijeti svjetlost u neraščišćene pojmove. Podimo, dakle, redom!

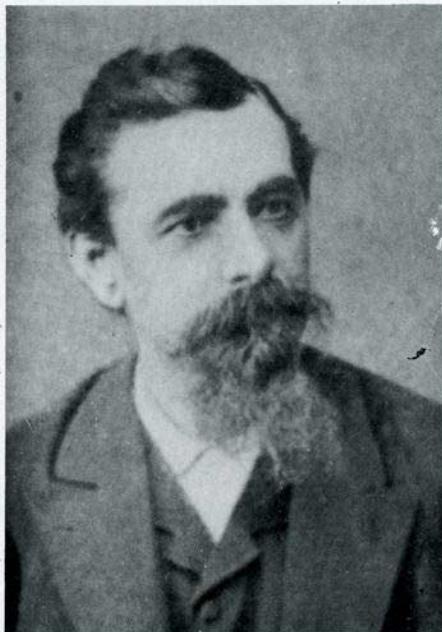
Nesretni nesporazum 1978. godine

Podsjetimo se da se 1978. u Rijeci prišlo organiziraju proslave 100. obljetnice riječkoga organiziranog planinarstva i da je u okviru te proslave bio organiziran i masovni pohod posebnim zrakoplovom u Maroko radi uspona na najviši vrh Atla (Toubkal, 4165 m). Kada sam Riječane upozorio da su pogrešno odredili godinu i tražio da podastru bilo kakav argument o stoljetnici, mogli su se pozvati jedino na neku spomen-ploču postavljenu 1958. godine na Poklonu (Učka) u povodu 80. obljetnice planinarstva na Učki (danас te ploče više nema). Međutim, 80 godina prije toga nije bilo u Rijeci nikakvog planinarskog društva, nego je spomenutom pločom vjerojatno netko želio obilježiti prvi organizirani planinarski uspon na Učku. Taj uspon nisu organizirali Riječani nego Istarsko planinarsko društvo (La Società Alpina dell'Istria, osn. 1876. u Pazinu), a osim toga uspon je bio izveden 1877. dakle, prije 81 a ne prije 80 godina. Ove je činjenice lako provjeriti jer o njima postoji obilje povijesnih izvora, pa i jedna knjiga na talijanskom jeziku, a u tisku je i moja studija o tom društvu (Povijest športa). Riječki su planinari tada shvatili svoju zabludu

i odustali od proslave, ali je o njihovoj namjeri ostalo prilično dokumenata, npr. članaka u "Planinarskom listu", te posebno tiskana razglednica koju su izletnici slali u domovinu s upona na Toubkal (vidi sliku dolje).

CAF ili PPD?

Idući predmet spora bilo je pitanje treba li početkom riječkoga organiziranog planinarstva smatrati osnivanje "Club Alpino Fiumamico" (CAF) 1885. ili osnivanje "Primorskog planinskog društva" (PPD) 1888. godine. Smatrujući da je CAF bila tuđinska (talijanska) tvorevina, neki ga riječki planinari ignoriraju i tvrde da riječko planinarstvo počinje tek s PPD-om. Tako je Općinski planinarski savez Rijeka (predsjednik Stanko Vičić, tajnik Miljenko Pavešić) 4. rujna 1988. svečano proslavio stoljetnicu osnivanja PPD-a i tom je prilikom posebna komisija u sastavu Stanko Vičić, ing. Mirjana Legac i Miljenko Pavešić utvrdila lokaciju za spomen-ploču na Malom Platku, a ing. Ždenko Sila je izradio skicu za mogilu na koju je ploča postavljena. Slična je ploča postavljena i na stijeni kod

Ing. Ferdinand Brodbeck, osnivač CAF-a

doma na Hahliću. Istina je da je CAF osnovan na poticaj jednoga stranca (austrijskog planinara ing. Ferdinanda Brodbecka, koji je došao u Rijeku radi izgradnje kazališta; slično je nastalo i u HPD u Zagrebu na poticaj austrijskog planinara dr. Johanna Frischaufa). Ipak se ne može osporiti da je CAF bilo autohton riječko društvo, doduše s talijanskim a ne s hrvatskim službenim jezikom, da je pri osnivanju okupilo riječku društvenu elitu bez obzira na narodnost i da je sve do konca stoljeća imalo kozmopolitski, nipošto iredenistički ili talijanski karakter. Prema tome, ignorirati CAF nije povjesno ute-meljeno, nego je možda posljedica pretjerane hrvatske osjetljivosti izazvane kasnjim pridromom iredentista u CAF (god. 1902. infiltrirala se u CAF skupina "Liburnia" na čelu s Guidom Depolijem, što je 1919. završilo pretvaranjem CAF-a u sekciju "Club Alpino Italiano"). Točno je da je godine 1888. tri godine poslije CAF-a, u Rijeci osnovano PPD, posve hrvatskog karaktera (1903. se transformiralo u "Primorski Sokol"), ali se primat CAF-u ne može poreći. Spomenimo usput da je 1913. na poticaj Gjure Ružića PPD obnovljeno, ali kao podružnica HPD-a iz Zagreba, s oko 120 članova. Odmah je razvilo živu djelatnost, koju je iduće godine prekinuo rat. Poslije rata osnovana je na Sušaku 27. srpnja 1923. na poticaj dr. Dinka

Vitezića podružnica HPD-a "Velebit", jedna od najagilnijih HPD-ovih podružnica uopće.

Kada je počelo skijanje na Rijeci

Najnoviji i možda najžešći spor izazvan je lani najavom da će se u 1995. proslaviti "110 godina planinarstva i skijanja" u Rijeci. O planinarstvu nema spora, sporno je skijanje, a spore se dvije grupacije. S jedne je strane Ski klub Rijeka (glavni inicijator Milan Tumara), koji obiljem pisane riječi uporno uvjerava javnost kako godinu osnivanja CAF-a (1885) valja smatrati i početkom skijanja jer da su se njegovi članovi prvi u Rijeci počeli baviti skijanjem. CAF-u doista valja priznati zasluge za početak skijaškog sporta u Rijeci, ali je posve neutemeljeno godinu njegova osnutka smatrati i početkom skijanja, jer u to doba ni u Rijeci, a ni u cijeloj Hrvatskoj nitko još skija ni video nije (prve je donio u Zagreb iz Švedske 1894. dr. Franjo Bučar). Uostalom, takvo stanovište potbijaju i sami čelnici CAF-a u svojoj povijesnoj publikaciji "Quarant' anni di Vita Alpinistica Fiumana" gdje na str. 33 stoji (na talijanskom):

I primi cominciamenti del nostro sport invernale risalgono all'inverno 1908/9, e la nuova attività fu ripresa con maggior intensità l'inverno successivo, tanto che già il 6 marzo 1910 riusciva a R. Fürst, G. Rizzi, A. Tomsig ed A. Vezzil la salita dello Sneažnik cogli sci, mentre nebbie e cattivo tempo mandarono a male altri tentativi. Nell'inverno seguente Asperger e Tismer salgono per Natale il Dobratsch (m 2167), e l'amore allo sport invernale si diffonde.

Faksimil s podacima o početku skijanja u Rijeci

"Prvi počeci našega zimskog sporta pojavljuju se zimi 1908/9. i nova je djelatnost zauzela ma ha iduće zime, tako da su se 6. ožujka 1910. R. Fürst, G. Rizzi, A. Tomsig i A. Vezzil uspeli skijama na (Veliki) Sneažnik."

Ski klub Rijeka je sa svojom 110. obljetnicom skijanja u očitoj suprotnosti s Hrvatskim skijaškim savezom koji ove iste godine slavi 100. obljetnicu skijanja u Hrvatskoj, jer bi to značilo da je riječko skijaštvo starije od hrvatskoga(?!). Uzalud su na pogrešnu računicu pisano upozoravali Hrvatski olimpijski muzej iz Zagreba, Hrvatski skijaški savez, Hrvatski planinarski savez i čelnici najvećih riječkih planinarskih društava, "Kamenjaka" (Ivica Richter

i Claudio Tammaro) i "Platka" (Mirjana Legac i Josip Jurasić). Začuđuje da se Ski klubu Rijeka na kraju pridružio i Općinski planinarski savez Rijeka (na čelu sa Zoranom Lazićem i Miljenkom Pavešićem), iako je najprije odlučio da se ne uključi u tu proslavu (točka 1 Zapisnika sjednice 22. 7. 1994) te se tako suprotstavio vodećim riječkim planinarskim društвima.

Polemika između sukobljenih strana dobila je širok publicitet, posebno u tisku (riječki "Novi list", brojevi od 7. studenoga 1994. do 5. veljače 1995), gdje se ponekad upotrebljavaju i vrlo oštiri, čak i uvredljivi izrazi. Tako npr. u "Novom listu" od 3. siječnja Viktor Križanec ocjenjuje izjave onih koji upozoravaju na besmisao proslave skijanja "bljuvotinama" i pita se "jesu li ti ljudi normalni".

Iz polemike se dade naslutiti da je pozadina razmirica u nekim ekonomskim, a možda i političkim interesima (čelnici grada Rijeke u ovom su sporu na jednoj, a Primorsko-goranske županije na drugoj strani).

Riječka planinarska i skijaška javnost očito je zbumjena, pogotovo zato što se pokolebao i Općinski planinarski savez. O uzrocima spora ne želimo raspravljati, jer ih Riječani bez sumnje znaju bolje od ikoga, samo smo im podastrijeli ovih nekoliko povijesnih podataka kako bi sami mogli donijeti zaključak o tome tko ima, a tko nema pravo.

Literatura

Bučar dr. Franjo: *Spomenispis Zagrebačkog klizačkog društva 1877–1931*, Zagreb 1931, str. 50

Feresini Nerina: *La Società alpina dell'Istria 1876–1885*. Famiglia Pisino, Trieste 1976.

Jajčević Zdenko: *100 godina skijanja u Zagrebu 1894–1994*. Zagrebački skijaški savez 1994.

Lipovščak Ivo: *Planinarsko skijanje u Hrvatskoj*. U: Ž. Poljak i sur.: *Hrvatsko planinarstvo*, PSH Zagreb 1975, str.209–218

Poljak Željko: *Počeci i razvitak planinarstva u Rijeci do oslobođenja zemlje*. Povijest sporta 1985 (66–67), 9–13 i 1986 (68), 95–105

Poljak Željko: *Počeci organiziranog planinarstva u Istri*. Povijest športa, Zagreb (u tisku)

Quarant'anni di Vita Alpinistica Fiumana 1885–1925. CAF, Fiume 1925.

110 godina planinarstva i skijanja. Skijaški savez županije Primorsko-Goranske i Općinski planinarski savez Rijeka, Rijeka 1994.

Novosti u Samoborskom gorju

ZDENKO KRISTIJAN, Samobor

Samoborsko gorje posjećuje mnoštvo planinara i izletnika. Ovom prigodom upozoravamo ih na neke promjene koje su nastale nakon tiskanja dnevnika i vodiča "Kroz samoborsko gorje" 1990. godine.

- Planinarska kuća pod Okićem osim pića nude vikendom i nekoliko vrsta jela. Rezervni žig je otuđen. Informacije kod domara Stjepana Jandrečića iz Samobora, M. Bahovca 8, tel. 01/781-758.
- Lovački dom na Poljanicama otvoren je subotom i nedjeljom. Domar je Ivan Oslaković iz Gornjeg Desinca bb, tel. 01/819-072.
- Planinarski dom na Oštrcu ima novi naziv: Planinarski dom Željezničar, Oštrc. Unutrašnjost doma djelomično je obnovljena, a sanitarni čvor uređen. Domar je Darko Kupres iz Cerja 113, tel. na poslu 01/780-141.
- Planinarski dom na Velikom Dolu je otvoreni svaku subotu i nedjelju. Domar je Danijel Kalaica iz Samobora, J. Kompare 5, tel. 01/780-636.
- Planinarski dom "Šoićeva kuća" u M. Lipovcu, otvoren je svaki dan osim ponedjeljka. U domu se zasad ne može prenoći. Domar Vladimir Grubišić "Mrvica" stanuje u domu.
- Planinarski dom na Japetiću ima ponovno naziv Planinarski dom na Žitnici. Otvoren je subotom i nedjeljom. Sve obavijesti kod domara Ruže i Stjepana Novosel iz Črnilovca kod Jastrebarskog na tel. 01/832-319.
- Buffet "Dom" na Slanom Dolu zasad je zatvoren. Metalni žig je uzidan desno od ulaza. Ponesite svoj jastučić za žigove!
- Samoborski muzej je otvoren svakodnevno osim ponedjeljka. Muzejska postava je samo u prvom katu jer se prizemlje uređuje.
- Zagrebački savez športske rekreacije (tel. 01/339-333 kućni 269) priređuje tri pohoda godišnje po Samoborskem gorju.
- HPD "Željezničar" Zagreb priređuje pohod na Oštrc početkom listopada, prigodom Dana željezničara Hrvatske.

- Autobusne linije ZET-a preuzele je poduzeće Samoborček – Autoturist iz Samobora. Informacije o voznom redu možete dobiti na tel. 01/782-648, a u Jastrebarskom na tel. 01/833-975. Cijena jedne zone je 1,50 kn, dvije 3 kune itd. Iz Zagreba prema Samoborskog gorju voze ove linije:

Autobusni kolodvor Zagreb (peron 610) – Sv. Nedjelja – Samobor (5 zona); Ljubljana – Sv. Nedjelja – Samobor (5 zona); Črnomerec – Sv. Nedjelja – Samobor preko Podsuseda (4 zone); Črnomerec – Strmec – Samobor (4 zone); Savski most – Galgovo (4 zone); Savski most – Repišće – Novo selo Okićko (6 zona); Savski most – Jastrebarsko (6 zona).

Vožnja tramvajem ZET-a u Zagrebu plaća se posebno. Na lokalnim linijama od autobusnog kolodvora u Samoboru nekoliko je manjih izmjena. Linija za Slani Dol je produžena. Zadnja stanica je nedaleko od buffeta "Dom" na Slanom Dolu. Uvedene su nove linije: Samobor – Rude – Jastrebarsko i Samobor – Galgovo.

Palma Tours (tel. 831-611) prometuje iz Jastrebarskog za Kostanjevac, Sošice i Kalje.

- Poučna staza Otruševac započinje i završava kod buffeta "Šmilja" u Otruševcu, a može se obići za 70 minuta. Označena je putokazima, a na 9 točaka su postavljene table s prigodnim opisima.

● Informacije o Samoborskog gorju možete dobiti tijekom cijelog dana u "Frizerskom salonu" Žarko Adamek, Samobor, Trg kralja Tomislava 1, a telefonom kod Zdenka Kristijan (01/782-886) i Vladimira Novaka (01/781-736). Turističke informacije daje Turističko društvo Samobor, Trg kralja Tomislava 5, tel. 01/780-044. Nova adresa društva je: HPD "Japetić" pp. 31, 41430 Samobor.

- Dnevnik (vodič, dnevnik i karta) "Kroz Samoborsko gorje" može se kupiti za 20 kuna u Zagrebu u Hrvatskom planinarskom savezu, Kozarčeva 22 (od 9 do 14 sati), i u knjižari "Prosvjeta" na Prekradovićevom trgu. U Samoboru dnevnik prodaju "Samoborski muzej", "Frizerski salon" Žarko Adamek i Turističko društvo Samobor.

Tko je tko u hrvatskom planinarstvu

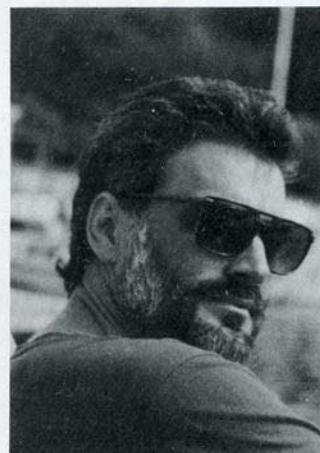
MIRJANA LEGAC, predsjednica PD "Platak", obilježila je svojim dugogodišnjim planinarskim radom veliko razbolje u povijesti planinarstva u Rijeci. Rođena je 19. ožujka 1929. u Baški na Krku. Nakon gimnazije u Sušaku (1949) završila je studij biologije na PM fakultetu u Zagrebu (1957), te se zaposlila u Prirodoslovnom muzeju Rijeka, kojemu je od 1992. i ravnateljica. Nosi akademski naslov ing. biologije i ima zvanje mujejskog savjetnika. Prikupljala je zoološku,

posebno se istakla organizatorskom sposobnošću na mnogobrojnim funkcijama. Da ih spomenemo nekoliko! Član je odbora Skijaško-planinarske sekcije FD "Jedinstvo" i "Primorje", pročelnik Pionirske i Omladinske sekcije PD Platak (1957–9), član uprave društva od 1960, član Markacijske sekcije (1959–61), stručni suradnik Speleološkog odsjeka PD Platak (1970–80), referent za zaštitu prirode u društvu, predsjednik Komisije za zaštitu prirode u Općinskom planinarskom savezu Rijeka (1970–83), inicijator i voditelj riječke Planinarske tribine (1978–84), Sekcije za zaštitu prirode u Centru za planinarsku fotodokumentaciju PD PTT Učka, osnivač Planinarskog aktiva "Runolist" u OŠ "Nikola Tesla" Rijeka, član Regionalnog dobara za zaštitu čovjekove sredine, Odbora za revitalizaciju pećine u Zametu, a uza sve to aktivno planinari, skija (i kao natjecateljka), sudjeluje u gradnji domova, predavač u planinarskim školama, organizator izleta, radi na povezivanju i suradnji planinarskih društava (Slovensko planinsko društvo Trst i Snežnik u Ilirskoj Bistrici). Na kraju valja spomenuti i humanitarnu djelatnost 1991. skupljanjem pomoći s planinarama u Italiji za 120 školske djece progname iz Osijeka. Dakako da je za tako bogat i požrtvovan rad primila i brojna priznanja. Spomenimo samo najvažnija: Zlatni znak HPS (1968), Brončana statua SFK općine Rijeka (1970) i Zlatna plaketa SFK Rijeka (1990).

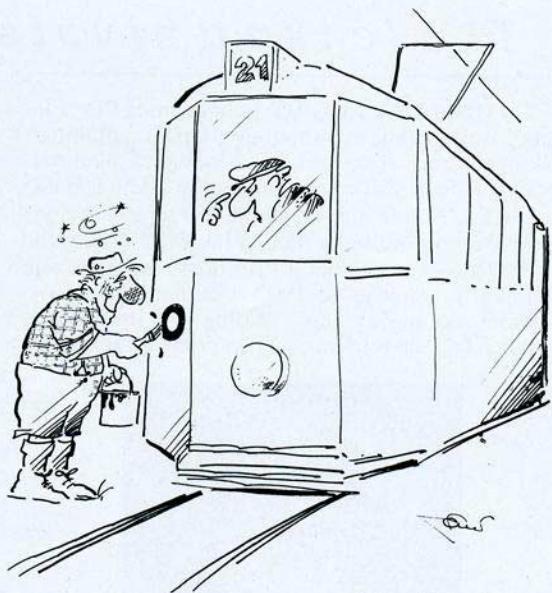
algološku i paleontološku građu kojom je obogatila mujejske zbirke, a 1965. osniva i malakološku zbirku. Zahvaljujući objavljenim radovima, postaje priznati stručnjak za glavonošce i školjkaše Jadran. Istanula se kao predavač na stručnim i znanstvenim sastancima, kao pedagoški djelatnik, istraživač obalnog pojasa i podmorja te kao organizator brojnih izložaba, autorskih i u suautorstvu. Održala je više stotina predavanja, uvijek se zalažući za zaštitu prirode. Član je Hrv. biološkog društva, Društva geografa Rijeka, Hrvatskog društva za zaštitu ptica i prirode, Društva mujejskih radnika Hrvatske, Međunarodnog komiteta za znanstvena istraživanja Mediterana u Monacu itd. Objavila je šezdesetak stručnih radova (od toga 19 znanstvenih) i uz to 36 priloga u časopisu "More" i "Planinarskom listu". Godine 1991. odlikovana je nagradom "Pavao Ritter Vitezović" Saveza društava mujejskih radnika Hrvatske za životno djelo.

Od malena se bavila gimnastikom, veslanjem i skijanjem (od 1936. je član "Sokola"). Planinarstvom se počela baviti u Rijeci i to u FD Primorje (1946), FD Jedinstvo (1947) i PD Rijeka (1947), a od 1948. do danas je član PD Platak, kojemu je od 1982. do 1995. dva puta predsjednica. Svestrana je planinarska djelatnica, a

SENAID SERDAREVIĆ, novi pročelnik Komisije za propagandu HPS, rođen je 4. kolovoza 1953. u Zagrebu, gdje je diplomirao na Fakultetu brodogradnje i strojarstva. Zbog svoje sklonosti prema karikaturi i ljubavi za likovnost,

potpuno se posvetio poslovima dizajna, marketinga i uređenja interijera. Radio je 14 godina u INI na poslovima marketinga, a sada je zaposlen u poduzeću Art Forma. S INOM je i danas vezan jednom rubrikom karikature u glasili "INEK" i članstvom u PD INA-OKI od 1978. U tom je društvu bio potpredsjednik (1984-85), predsjednik (1988-89), član komisije za propagandu i organizator izleta (npr. 1987. na Olimp, 1988. na Tatre), a i sada je član uprave. Organizirao je planinarske foto-izložbe, a posebno smo zapamtili izložbu "Planinarstvo u karikaturi" postavljenu 1984. u Zagrebu i na Medvenici ("Karikature na bukvama Medvednice" prigodom planinarskog sleta na Sljemenu) te u Varaždinu i u Kutini (1985). U kulturnoj javnosti poznat je kao vrstan karikaturist. Radove mu objavljaju, među ostalima, Vjesnik i Večernji list, a stalni je suradnik i našeg časopisa (i u ovom broju donosimo nekoliko njegovih radova). Sudjelovao je na nebrojenim izložbama u zemlji i u svijetu, a imao je i pet vlastitih (Samobor, Koprivnica i tri put u Zagrebu). Nagrađen je na dvadesetak festivala u svijetu, a najdraža mu je nagrada "Cartoonist of Year" koju je dobio u Edinburgu s planinarskom temom. Jedan je od osnivača Hrvatskog društva karikaturista, u kojem je bio tajnik i predsjednik. Sada je predsjednik za Hrvatsku u FECO (Europskoj uniji karikaturista) i predsjednik Foto-kluba INA-OKI. Autor je niza planinarskih značaka, a vrlo je dobro bila primljena i njegova ilustrirana

Crtež: S. Serdarević

planinarska početnica koja je 1988. izlazila u naštvacima u našem časopisu. Od brojnih priznanja što ih je stekao planinarskim radom izdvajamo Srebrni znak HPS (1983) i Srebrni znak PSZ (1986), a sada je u postupku i dodjela Zlatnog znaka HPS.

(ŽP)

Planinarstvo u tisku

● **Priručnik za sudjelovanje javnosti u odlučivanju o okolišu.** Tekuća praksa i dalje mogućnosti. Izdavač Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe (REC), Budapest 1994. Hrvatsko izdanje pripremila Inge Perko. Broširano, 150 str., 21x15 cm. Na ovu se knjigu osvrćemo u rubrici "Planinarstvo u tisku" zato što u njoj – planinarstva nema! A trebalo bi ga itetako biti jer je riječ o temi koja planinare veoma zanima. Naveden je velik broj kojekakvih malih društvanca, a ni spomena o Komisiji za zaštitu prirode HPS. Tim više razloga za čuđenje što je ta Komisija organizirala predstavljanje te knjige za zagrebačku javnost. (ŽP)

● **Zdenko Jajčević: 100 godina skijanja u Zagrebu** (1894-1994), Zagrebački skijaški Savez, Zagreb 1994, broširano, 72 str., 23x16 cm. Ovaj vrijedni povijesni prilog skijanju u Hrvatskoj valja spomenuti, iako nije riječ o planinarskom skijanju,

jer će zanimati svakog planinara koji voli planine zimi. Uz to će u obilju ilustracija naći priličan broj onih na kojima su planinari skijaši ili zimski motivi s naših planina. (ŽP)

● **Rudolf Heli: Zapis iz požeškog kraja**, Biblioteka "Papuk", HPD "Sokolovac" Požega 1994, broširano, 67 str., 20x14 cm. Ni treća knjiga što je registriramo u rubrici nije planinarska, ali je navodimo zato što joj je izdavač planinarsko društvo i urednik planinar (Ivan Jakovina). Lijep primjer kulturnog djelovanja u svojoj sredini! (ŽP)

● **Sto godina "Planinskog vestnika".** Prvi broj glasila Slovenskog planinskog društva izašao je 8. veljače 1895. godine u Ljubljani. I danas redovno izlazi pod istim naslovom kao glasilo Planinske zveze Slovenije. Može se pohvaliti činjenicom da je najstariji časopis u Sloveniji. Čestitka u ime uredništva "Hrvatskog planinara". Mi ćemo svoju stoljetnicu imati tek za tri godine. (ŽP)

Zemlje članice UIAA

- ANDORRA, Federacio Andorrana de Muntanyisme (1982), Carrer Bra. Riberaygua, 39-5e, Edifici Alexandre, Andorra la Vella
- ARGENTINA, Federacion Argentina de Ski y Andinismo (1951), Montevideo 665-3 Piso-Off. 308, 1019 Buenos Aires
- AUSTRALIA, Australian Sport Climbing Federation GPO (1991), Box 3786, 327 Sussex Street, Sydney, NSW 2001
- AUSTRIJA, Verband Alpiner Vereine Oesterreichs (1951), Backerstrasse 16/2, A-1010 Wien
- Oesterreichischer Alpenverein (1932), Wilhelm-Greil-Strasse 15, Postfach 282, A-6010 Innsbruck
- BELGIJA, Club Alpin Belge (1932), rue de l'Aurore 19, B-1050 Bruxelles
- BUGARSKA, Bulgarian Alpine Club (1935), Blvd. Vassil Levski No 75 Sofia 1000
- ČEŠKA, Cesky Horolezecky Svaz (1932), Perucka 30, CS-120 00 Praha 2
- ČILE, Federacion de Andinismo de Chile (1955), Almirante Simpson 77, Casilla 2239, Santiago de Chile
- DANSKA, Danks Bjergklub/Danish Mountain Club (1977), Ostbanegade 17, DK-2100 Kobenhavn
- Greenland DEN, Tasiilaq Fjeldklub (1994), c/o Sygehushet, DK-3913 Ammasalik
- EKVADOR, Federacion Ecuatoriana de Andinismo (1994), Recalte # 253 y Av. La Gasca, Quito
- ESTONIJA, Estonian Mountaineering Federation (1991), c/o Mr Uuno Ader, Post box 274, EE-2400 Tartu
- FINSKA, Finnish Climbing Association (1994), c/o Finnish Alpine Club, Box 812, -00170 Helsinki
- FRANCUSKA, Federation Francaise de la Montagne et de l'Escalade (1947), 16, rue Louis Dardenne, F-92170 Vanves
- Club Alpin Francais (1932, 24, av. de Laumiere, F-75019 Paris
- GEORGIA, Mountaineering and Climbing Association of Georgia (1993), 37 Kostava Str./P.O. Box 160, 380009 Tbilisi
- GVATEMALA, Federacion Nacional de Andinismo de Guatemala (1994), 12 Avenida 3-19, Zona 1, Guatemala City
- GRČKA, Helliniki Omospondia Oreivatikon Syllogon (1936), Milioni 5, GR-10673 Atena
- HONG KONG, Hong Kong Mountaineering Union (1988), Kowloon Central post Office Box 70 837/ Hong Kong
- HRVATSKA, Hrvatski planinarski savez (1991), Kozarčeva 22, 41000 Zagreb
- INDIJA, Indian Mountaineering Foundation (1991), IMF Benito Juarez Road, Anand Niketan, New Delhi 110021
- INDONEZIJA, Federasi Panjat Tebing Indonesia (1992), P.O. Box 4999, Jakarta 10049
- IRAN, Iran Mountaineering Federation (1972), c/o NOC Iran P.O. Box 15815-1881, Varzandeh St. Mofatteh Ave., Teheran
- IRSKA, Irish Alpine Association (1973), c/o AFAS, House of Sport, Longmire Road, Dublin 12
- ISLAND, Islenski Alpaklubburinn/Iceland Alpine Club (1993), Tomasarhaga 53, 107 Reykjavik
- ITALIJA, Club Alpino Italiano (1932), Via E. Fonseca Pimentel 7, I-20127 Milano Alpenverein Sudtirol (1974), Vintlerdurchgang 16, I-39100 Bozen (Bolzano) Federatione Arrampicata Sportiva Italiana (1989), Via San Secondo, 92, I-10128 Torino
- IZRAEL, Israel Alpine Club (1972), P.O. Box 370 IL-47103 Ramat-Hasharon
- JAPAN, Japan Mountaineering Association (1967), Kishi Memorial Hall, Jinnan 1-1-1, Shibuyaku, Tokyo 150
- JUŽNA AFRIKA, The Mountain Club of South Africa (1992), 97 Hatfield Street, Cape Town 8001
- KANADA, Alpine Club of Canada (1947) P.O. Box 2040, Indian Flats Road, Canmore AB T0L 0MO
- Federation Quebecoise de la Montagne (1975), 4545, av. Pierre-de-Coubertin, C.P. 1000 Succursale "M", Montreal HIV 3R2
- KINA, Chinese Mountaineering Association (1985), 9 Tiyuguan Road, Beijing, Kina
- Chinese Taipei Alpine Association (1989), 10 F.No. 185, Sec. 2, Chung Shan N.Rd., Taipei/10450 TAIWAN
- Chinese Taipei Mountaineering Association (1993, No. 50 A, Lung Chiang Road, Taipei/TAIWAN
- KIRGISTAN, Federation of Alpinism and Rock Climbing of the Republic of Kirghizstan (1992), Tsherbakovka str. 127, CIS-720002 Bishkek
- KOLUMBIJA, Federation columbiana de Montana (1989), Calle 28 Numero 25-18, Piso 3, Bogota
- KOREJA, Corean Alpine Club (1969), 740-10 Yoksam-dong, Kangnam-gu, Taien Bldg 4th Floor, Seoul
- Korean Alpine Federation (1970), 3Fl. Du Won Bldg., 840-9, Yoksam-dong, Kangnam-gu C.P.O. Box 6528, Seoul
- LATVIJA, Latvijas Alpinistu Savieniba (1992), Terbatas iela 4, 226723 Riga
- LIHTENŠTAJN, Liechtensteiner Alpenverein (1959), Stein Egerta 26, FL-9494 Schaan

- LITVA, Lithuanian Alpine Federation (1991), Ukmerges 325–56, Vilnius 2035
- LUKSEMBURG, Groupe Alpin Luxembourgeois (1960), B.P. 363, L-2013 Luxembourg
- MAĐARSKA, Magyar Hegymászó Klub (1932), P.O. Box 483, H-1396 Budapest
- MAKEDONIJA, Former Yugoslav Republic of MKD, Planinarski Alpinistički Ski Klub (1994), "Vidoe Smilevski Bato" 25–1–2, 91000 Skopje
- MALEZIJA, Persatuan Mendaki Malaysia (1986), P.O. Box 6571, Kampong Tunku Post Off., 47309 Petaling Jaya, Selangor D.E.
- MAROKO, Federation Royale Marocaine de Ski et Montagne (1959), B.P. 15899 Parc de la Ligue Arabe, Casablanca 01
- MEKSIKO, Federacion Mexicana de Excursionismo y Montanismo (1947), Av. Rio Churubusco, Puerta 9, Ciudad Deportiva, Magdalena Mixhuca, Delegacion Iztacalco, D.F., C.P. 08010 33011 Mexico D.F.
- MONAKO, Club Alpin Monegasque (1994), 12, avenue des Castelans, MC-98000 Principaute De Monaco
- NEPAL, Nepal Mountaineering Association (1975), 16/53 Ram Shah Path, P.O. Box 1435, Kathmandu
- NIZOZEMSKA, Nederlandse Klim-en Bergsport Bond (1990), Postbus 19067 NL-3501 DB Utrecht
- Koninklijke Nederlandse Alpenvereniging (1932), Oudkerkhof 13, Postbus 19118, NL-3501 DC Utrecht
- NORVEŠKA, Norsk Tindeklub (1965), Post Boks 8309 Hammersborg, N-0129 Oslo 1
- Norges Klatreforbund (1993), Postboks 82, N-1351 Rud
- NOVI ZELAND, New Zealand Alpine Club (1932), 15 Atmore Terrace, Nelson NZ 7001
- NJEMAČKA, Deutscher Alpenverein (1932), Von-Kahr-Strasse 2–4, D-80997 Muenchen
- PAKISTAN, Alpine Club of Pakistan (1979), 288 Peshawar Road, Rawalpindi
- PERU, Club Andino Peruano (1965), Casilla postal 18 – 1357, Lima 18 (Miraflores)
- POLJSKA, Polski Związek Alpinizmu (1932), ul. E. Ciolka 17/208, PL-01-445 Warszawa
- PORTUGAL, Clube Nacional de Montanhismo S. R. Norte (1932), Rua Formosa, 303–2, P-4000 Porto
- FPC Federacao Portuguesa de Campismo e Caravanningo (1992), Av. 5 de Outubro, 15–3, P-1000 Lisboa
- RUMUNJSKA, Clubul Alpin Roman (1934), Str. Glădiilelor Nr. 14–B, R-70542 Bucuresti IV, Of. post. 53
- Federation Roumaine d'Alpinisme et d'Escalade (1991), Str. Vasile Conta 16, R-70139 Bucuresti
- RUSIJA, Mountaineering Federation of Russia (1993), Luzhnetskaya nab., 8, 119871 Moskva
- SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE, The American Alpine Club (1932), 710 10th Street, Golden, CO 80401
- Alaskan Alpine Club (1985), 3641 Sandvik, Fairbanks, Alaska 99709
- SLOVAČKA, Slovensky Horolezecky Spolok James (1932), Junacka ul. 6, 83280 Bratislava
- SLOVENIJA, Planinska Zveza Slovenije (1991), Dvoržakova 9 / p.p. 214–IV, SLO-61001 Ljubljana
- ŠPANJOLSKA, Federacion Espanola de Deportes de Montana y Escalada (1932), Alberto Aguilera 3 – 4 izq., E-28015 Madrid
- Centre Excursionista de Catalunya (1932), Paradis, 10, pral., E-08002 Barcelona
- ŠVEDSKA, Svenska Klaetterforbundet (1932), c/o Per Calleberg, Paradisvägen 10, S-194 41 Upplands Vasby
- ŠVICARSKA, Club Alpin Suisse/Schweizer Alpen Club (1932), Helvetiaplatz 4/postfach, CH-3000 Bern 6
- Vereinigung der Akademischen Alpenclubs der Schweiz (1985), c/o SAC Helvetiaplatz 4/Postfach, CH-3000 Bern 6
- TURSKA, Turkiye Dagcilik Federasyonu (1967), Genclik Ve Spor Genel Mudurlugu, Ulus Is Hani A Blok, Ankara
- UKRAJINA, Ukrainian Mountaineering Federation (1991), Kuybisheva 42, 252023 Kiev
- VELIKA BRITANIJA, British Mountaineering Council (1932), Crawford House, Precinct Centre, Booth Street East, GB– Manchester M 13 9RZ
- UIAA, Helvetiaplatz 4, Postfach, CH-Bern 6, Švicarska

(Izvor: UIAA – Bulletin Nr. 148)

Quarterly Bulletin Nr. 148 December 1994

Zaštita prirode

● Poučno-ekološke staze u planinama, posebice u nacionalnim parkovima, rezervatima i parkovima prirode, u skladu su s prihvaćenim oblicima obilaska i uživanja u planinskoj prirodi (Green Peace). U nas su dosad postavljene tri takve staze: Leska u NP Risnjak, "Dr. fra Jure Radić" pod Biokovom i na Medvednici. Ove se godine, u okviru Godine kraškog runolista, radi na uspostavljanju još dviju takvih staza. To su Lazina u Kastavštini (PD Kastav) i staza do Beloga na Cresu ("Svanimir" i Eko-centar), gdje će suradivati PD Kastav i HPD Osorščica iz Malog Lošinja. Kordinator će biti Barbara Meničanin iz Kastva, suradnik Komisije za zaštitu prirode HPS. (IS)

● Protiv "ožilandre" u Istri. Godina kraškog runolista (1995) je u znaku zaštite prirode u Istri, Kvarneru i riječkom zaledu, ali isto tako i u znaku zaštite ptica pjevice. Zato je upućen apel Državnoj upravi za zaštitu kulturnog i prirodnog nasljeđa te drugim nevladimnim organizacijama za zaštitu prirode da se strogo zabrani ožilandra, nedozvoljeni lov na ptice pjevice u Istri. (IS)

● Mi i Europska godina zaštite prirode. Hrvatska Vlada je na svojoj sjednici 8. veljače imenovala Nacionalni komitet Republike Hrvatske za Europsku godinu zaštite prirode (ENCY '95). U sastav toga Komiteta imenovan je i pročelnik Komisije za zaštitu prirode HPS mr. Ivan Stošić, što je veliko priznanje planinarima, pogotovo ako se zna da su od 16 nominiranih članova komiteta samo dva iz redova nevladinih organizacija, među njima i mr. Stošić.

● Svjetski projekt "Očistimo svijet!" — poticaj za čiste planine. Projekt ima za cilj prikupljanje otpada, njegovu kategorizaciju (plastika, metal, gume, tekstil) i odvoženje. Pozivaju se planinarska društva, eko-patrole i svi ljubitelji prirode da se pridruže ovoj akciji.

● Planinarske eko-patrole u Hrvatskoj. Dosad je osnovalo eko-patrele 18 planinarskih društava (u zagradi voditelji): Martinščak u Karlovcu (Zora Živni), Višnjevica u Ravnoj Gori (Andelko Ivančić), Bijele stijene u Mrkoplju (Janja Mance), Visočica u Gospiću (prof. Ana Lemić), Kastav u Kastvu (Momir Vučinović), Split u Splitu (Zdenko Melvan), Petehovec u Delnicama (Zoran

"Urbano" markiranje staze

Crtež: S. Serdarević

Majnarić), Jelengrad u Kutini te ova zagrebačka društva: Nikola Tesla (Jolanda Matica), Vihor (Mauricije Tuđina), Zanatlja (Marija Majnarić), Zagreb-Matica (Stjepan Ivić), Sljeme (prof. Dragica Kobeščak), Pliva (Đenka Špralja), Naftaplin (Ivica Bensa), Željezničar (Bernard Margitić), Kapela (prof. Josip Šintić) i Grafičar (ing. Vladimir Sor). Osim toga, osnovane su i dvije gorske straže, jedna u HPD Martinščak (prof. Tomislav Majetić) i druga u Zagreb-Matici (Vesna Matek). Predstojnik središnjice eko-patrola je dr. Ante Starčević.

● Tečaj za zaštitu prirode organizira se za planinarska društva u Gorskom kotaru od 31. 3. do 2. 4. u Ravnoj Gori pod pokroviteljstvom PD Višnjevica. (Dr. A.S.)

● **Sastanak speleologa Dalmacije.** U vrijeme susreta planinara Dalmacije 24. rujna 1994., na Vošcu (Biokovo) sastali su se predstavnici speleologa Dalmacije. Zastupljeni su bili SO "Biokovo", "Mosor", "Kamenar", "Liburnija" (iz HPD "Paklenica") i SD "Špiljar". Speleolozi su masovno sudjelovali (ili još uvijek sudjeluju) u obrani Domovine, a ratno stanje znatno je smanjilo speleološku djelatnost i područje mogućeg istraživanja. Ograničavajući faktor je i bavljenje speleologa drugim planinarskim djelatnostima. Bilo je govora i o koordinaciji akcija i zajedničkim akcijama, mogućnosti izrade katastra istraženih speleo-objekata Dalmacije, označavanju jama i špilja na terenu, školovanju kadrova, postojećoj speleo-opremi, finansijskom stanju i Komisiji za speleologiju HPS. (I. T. Marinov)

● **Koordinacija planinarskih organizacija Dalmacije.** Susret planinara Dalmacije održan je na Biokovu 24. i 25. rujna u organizaciji HPD "Biokovo" iz Makarske. Sudjelovali su članovi 14 planinarskih organizacija iz Dalmacije (od 16 postojećih) i jednog društva iz Bosne. U okviru susreta, Splitski planinarski savez (SPS) sazvao je sastanak predstavnika planinarskih organizacija iz Dalmacije. Nakon iznošenja stanja u pojedinim organizacijama nazočni su se izjasnili o budućem povezivanju u regiji. Prevladalo je mišljenje da je još rano za osnivanje regionalnog saveza ili za obnavljanje regionalnog odbora, nego da treba povećati obim koordinacije. Zaključeno je da se poveća broj zajedničkih manifestacija, izradi kalendar važnijih akcija u 1995. godini, a bilo je govora i o mogućem ispomaganju na planu školovanja. Zbog boljeg uvida u sadašnje stanje, SPS je putem anketnog upitnika prikupio potrebne podatke. Radi lakšeg komuniciranja izrađen je i podijeljen Planinarski imenik Dalmacije. Održani su i sastanci predstavnika dviju planinarskih djelatnosti: speleologa i markacista. Predstavnike zaštitara planinske prirode i planinarskih vodiča nije se uspjelo animirati za sastanak.

(I. T. Marinov)

● **Novi osigurani put na Kozjak.** U nedjelju 12. veljače otvoren je još jedan planinarski osigurani put na Kozjaku. Izgrađen je na južnim padinama, između 350 i 620 metara nadmorske visine. Proteže se od planinarskog doma "Pod Koludrom" do srednjevjekovne crkvice Sv. Luke, koja se nalazi na samom rubu litice. Put je izgrađen zalaganjem članova HPD "Ante Bedalov" iz Kaštel Kambelevca. Posebno se zalagao Josip Pejša, koji je ne samo nositelj zamisli, već istražitelj, kreator, traser, graditelj i markacist. Staza je izgrađena u svojem srednjem dijelu ispod okomite litice, na susretu okomitih stijena, preko točila, uz žljebine

i kamene jaruge. U svom završnom dijelu provedena je manjim kuloarima, vršnim obroncima sipara i osipina te uz okomitu liticu glatkog površine, osigurana čeličnim užetom. Dalje se nastavlja i oštros uspinje razvedenom stijenom uz manje usjekline i izbočine a izlazi na greben planine. Otvorenu je prisustvovalo 36 planinara različitog uzrasta, od 8 do 76 godina. Staza je prohodana zajednički za 1.45 sati od početne do završne točke, sa svim mogućim zaustavljanjima, snimanjem ili kraćim odmorom. Također treba naglasiti, da ona predstavlja dogradnju postojećim putovima na transverzali "Kolijevkom hrvatske državnosti Bijači — Klis". (Milan Sunko, prof.)

● **SO HPD "Biokovo"** u 1994. godini brojio je 28 članova, od čega 23 aktivna (21 m i 2 ž). Od toga su broja 6 speleolozi suradnici, 14 pravrnici i 3 speleolozi; 6 članova su pripravnici GSS-a i 2 spasavaoci GSS-a. Odsjek su ove godine vodili Stipe Bušelić, pročelnik, i Zoran Žrna, oružar. Održan je 41 sastanak s ukupno 442 člana (prosječno 10 članova po sastanku). U akcijama je provedeno 55 dana u planini s ukupno 207 članova, a ukupno je organizirano 35 akcija. Na 6 istraživačkih akcija istražen je 1 objekt, a od ostalih značajno je spomenuti "Jamu dobre nade" koja je za sada duboka 90 metara i ima perspektivu. U to je utrošio 9 dana 31 član. U 4 akcije posjeti posjećena su 3 objekta, pri čemu je utrošeno 4 dana; sudjelovalo je 19 članova. Odsjek je sudjelovao u svim akcijama matičnog društva. Na 7 akcija utrošeno je 19 dana s 59 članova. Za mlade članove održano je 8 vježbi (8 dana, 48 članova, u prosjeku 6 po akciji). Izvedeno je još 10 akcija (akcija GSS-a, spašavanje koza, izleti, rekognosciranje terena i dr.) za što je utrošeno 15 dana, s 51 članom. Usvojen je novi pravilnik. Nastavili smo s označavanjem istraženih speleoloških objekata i sredivanjem katastra. Uspjeli smo i djelomično obnoviti opremu kupnjom 300 metara užeta, 10 karabinera, 10 pločica i 2 kompasa i to od sredstava što smo ih zaradili vlastitim radom, dijelom i od donacije društva. Tako smo osigurali osnovnu pretpostavku za bolju djelatnost u ovoj godini. (Stipe Bušelić)

● **Planinari — dobitnici Plaketa Splitskog saveza športova.** Na prigodnoj svečanosti u Splitu su 28. prosinca podijeljene diplome i plakete SSS za rezultate postignute u tekućoj godini. Među mnogim vrhunskim rezultatima svoje mjesto dobila su i ostvarenja splitskih planinara. Dvije plakete su dodijeljene članicama ŠPK "Marulianus": Ivana Franceschi je pobjednica Prvenstva Hrvatske u športskom penjanju, a Irena Pološek je u istom športu osvojila Kup Hrvatske. Treću, posebnu plaketu dobilo je HPD "Mosor" za

sudjelovanje svojih članova u speleološkoj ekspediciji "Lukina jama '94". Splitski planinarski savez je Ivanu Franceschi, dvostruku prvakinja Hrvatske, predložio za naslov najbolje športašice Splita 1994.

(I.T. Marinov)

- **Dan splitskih planinara** pomaknut je s 30. travnja na 6. svibnja.

● **"Planinarski put Žumberkom"** je obnovljen, a izdan je i novi vodič s višebojnom kartom. Sve obavijesti o tom putu mogu se dobiti od predsjednice HPD "Trešnjevka — Monter", gđe. Ljerke Farkaš (tel. 01/522-984).

● **"Međimurski planinarski put"** je obnovljen, a zainteresirani za obilazak, vodič ili uvjete obilaska trebaju se obratiti na telefon 040/813-847 (g. Franjo Marciuš).

● **Registracija markacista.** Do kraja 1994. godine registrirano je preko 160 markacista, ali do sada nisu svi podnijeli zahtjev za registraciju. Zato molimo da to što prije učine. Obrazac za markaciste, ispunjen i potvrđen od društva te fotografiju, treba poslati Komisiji za planinarske puteve HPS koja će im nakon registriranja poslati iskaznice.

● **HPD "Jelengrad" iz Kutine.** Tajnik g. Josip Mucko javlja o novostima s Moslavacke gore. Osim već poznatog "Kružnog puta po Moslavackoj gori" (organizator HPD "Yeti", Kutina), ovaj će kraj uskoro imati i svoj planinarski dom. Naime, društvo je dobilo staru osnovnu školu u Moslavackoj Slatini, koju adaptira u tu svrhu. Na tom je području održan i tečaj za markaciste čiji je praktični dio rezultirao novom i lijepom planinarskom stazom iz Popovače do budućeg planinarskog doma. Logičan bi nastavak bio povozivanje s nekoliko novih ili obnovljenih staza, sve do najvišeg vrha, Humke. Vrijedni moslavacki planinari, uz pomoć planinara iz Siska, namjeravaju otvoriti još jednu obilaznicu (Moslavačka obilaznica), koja bi vodila preko više znamenitih povijesnih, kulturnih i drugih zanimljivih lokaliteta (npr. prvo mjesto dobivanja naftе u ovom dijelu Europe 1852. g.).

(Tomislav Pavlin)

● **HPD "Železna gora" Čakovec.** Posljednjeg dana siječnja održana je izvještajna skupština za minilo jednogodišnje razdoblje, ali istočasno i s ponuđenom programskom orijentacijom za 1995. godinu. Prošlu godinu karakterizirale su dvije značajke: obilježavanje 70. obljetnice društva, te s tim u svezi obnova planinarskih markacija na Međimurskom planinarskom putu, za što je utrošeno ravnog 270 sati. U prvim proljetnim danima održat će se osnovna planinarska škola za najmlađe članove, ali i za one starije, kojima nedostaje takvo početno stručno planinarsko obrazovanje. Središnji događaj bit će ipak organizacija i provedba osmoga po redu Sleta planinara

Hrvatskog zagorja i Međimurja početkom ljeta. Snimljena je već trasa buduće Štrigovske kružne staze: Štrigova – Banfi – Sveti Urban – Štrigova, za koju među planinarima vlada veliko zanimanje. Očekuje se njeno kompletno markiranje već tijekom ove godine, kako bi se u ljeto 1996., u povodu Dana međimurskih planinara, dala na korištenje. Prihvaćen je i ovogodišnji Plan društvenih izleta i planinarskih pohoda, koji je brojčano i sadržajno zamjetno bogatiji od prošlogodišnjega.

(Franjo Marciuš)

● **HPD "Sokolovac" iz Požege** je tijekom minule godine najrazličitijim djelatnostima obilježilo 95. obljetnicu djelovanja. Sve je kulminiralo, krajem mjeseca studenog, otkrivanjem spomen-ploče Jujiliu Kempfu u Velikoj, te svečanom akademijom i domjenkom organiziranim u Požegi. Priredbama su bili nazočni predstavnici planinarskih društava Slavonije i HPS. Spomen-ploču svom utemeljitelju, prvom tajniku i obnovitelju Društva J. Kempfu, otkrio je Stjepan Lovrić, zasluzni planinarski djelatnik od 1950. godine. Svečanost je nastavljena u prepunoj dvorani Gradskog kazališta u Požegi, na kojoj su nastupili članovi Hrvatskog pjevačkog društva "Vijenac", čiji je osnivač također bio Julije Kempf, zatim učenici Glazbene škole "Krešimir Baranović", članovi tamburaškog sastava "Bekrije" i recitatori Ekonomskе škole. O djelatnostima govorio je Antun Lovrić, predsjednik, i Mato Lukačević, tajnik. Okupljene je pozdravio Drago Trošelj, predsjednik Slavonskog planinarskog saveza, te predstavnici slavonskih društava, koji su slavljenicima predali poklone. Telegram sa čestitkama poslali su i članovi "Platka" iz Rijeke. Posebice je bio pozdravljen istup gradonačelnika Požege, Dragutina Štrimera, koji je u ime pokrovitelja zahvalio svim generacijama požeških planinara, a potom predsjedniku Društva uručio zastavu grada Požege i svečanu zastavu HPD "Sokolovac". Domjenkom u lokalnu "Zlatnu dolinu", zaključena je svečanost posvećena obljetnici.

(Ivan Jakovina)

● **HPD "Petehovac" iz Delnica** održalo je krajem 1994. godine izbornu godišnju skupštinu. Predsjednik Miljenko Gašparac izvjestio je da su najveći problem osipanje članstva i nedostatak novca, no unatoč brojnim poteškoćama ipak su članovi prisustvovali na najznačajnijim manifestacijama HPS. Redovito su održavali dio Goranskog planinarskog puta, a bili su i organizatori nekoliko atraktivnih izleta i planinarskih predavanja. U osnovnoj školi "I. G. Kovačić" iz Delnica obnovljena je zaslugom Josipa Majnarića planinarska sekcija koja broji pedesetak mladih planinara. Među najaktivnijima bili su članovi GSS-a, koji su uz svoje redovite vježbe sudjelovali i na raznim radnim akcijama gdje su stjecali novac za obnovu spašavalачke opreme. U smjernicama rada za iduće razdoblje prioritet je proširenje članstva popularizacijom planinarstva, npr. planinarskim predavanjima, organizacijom izleta itd. Uz ostalo,

društvo bi se trebalo posvetiti i zaštiti planinske prirode edukativnim predavanjima kao i osnivanjem eko-patrola. Na kraju, za predsjednika je ponovo izabran Miljenko Gašparac, novi tajnik je Zoran Majnarić, a blagajnik Josip Majnarić. U upravu su izabrani još Hrvoje Babić, Bruno Stipaničić, Slaven Pleše i Ružica Varga, a članovi suda časti su Mirko Kezele, Zlatko Klepac i Ivan Gašparac-Gašo.

(Zoran Majnarić)

● **Oko Bosiljeva i Bosanaca.** Petnaestak članova HPD "Martinščak" iz Karlovca obišlo je terene u okolini Bosanaca, brda Družac, Štokana, Varoši, Bosiljeva, Orišja, Dugača i brda Privis. U ugodnom ambijentu lovačkog doma u Bosiljevu upriličen je zajednički susret karlovačkih planinara i članova lovačkog društva "Družac" iz Bosiljeva. Bilo je razgovora i o novom planinarskom putu koji će ovim područjem članovi HPD "Martinščak" početi trasirati i markirati na proljeće.

(Dr. Ante Starčević)

● **Dom "Mont Zadobarje" na Dobri.** Članovi HPD "Martinščak" iz Karlovca izveli su obimne radove na adaptaciji. Uređen je okoliš, trasiran i izveden novi prilazni put do doma, napravljene stepenice i novi WC, a sam dom generalno je pospremljen, počišćen i opskrbljen krevetima,, tako da sada raspolaze s 10 ležajeva. Otvoren je svake nedjelje cijeli dan i po dogovoru. U domu se mogu dobiti razni osvježavajući napici i pripremiti razna jela. Informacije i najave na adresi HPD "Martinščak" 47000 Karlovac, Vranyčzanijeva ul. 2 ili tel. 047/611-617 i 331-684.

(Dr. Ante Starčević)

● **Naj-kuća u Sloveniji** bila je u 1994. godini koča na Planini pri Jezeru, vlasništvo PD Integral iz Ljubljane, opskrbnik Franck Rednuh. Na drugom je mjestu među visinskim objektima kuća na Golici (PD Jesenice, Tonka Zadnikar), na trećem Pogačnikov dom na Križkim podima (PD Radovljica, Simon Eržen i Ivan Vnučec). (ŽP)

● **Rekordno prečenje Julijskih Alpa** u svega 18 sati, od Aljaževog doma preko Triglava, Prišnjaka, Jalovca i Mangrta izveo je, kako javlja PV u prvom ovogodišnjem broju, prošloga rujna slovenski planinar Sašo Aničin. Na tom alpskom maratonu svladao je 5800 m visinske razlike na usponu i 4900 na silazu.

● **Najviši vrh svijeta na tri načina.** Nema sumnje da je Everest najviši ako ga mjerimo od razine mora, no mjerimo li ga od središta Zemlje, Chimborazzo u južnoj Americi viši je za 2150 m. Ako pak mjerimo visinu vrha od dna mora na podnožju, najviši je Mauna Keo (4205 m) na Havajima, jer je pod njim more duboko 5998 m, ukupno 10.203 m.

● **Vijeće stanica GSS.** Redoviti zimski sastanak Vijeća stanica GSS HPS održan je 25. veljače u Društvenom domu HPS. Razmatrano je rad stаницa i Komisije u 1944 i dogovorene glavne akcije u

1955. Odlučeno je da se ponovno potakne osnivanje stanice u Puli i da se, po prvi put u Hrvatskoj, započne s nadzorom nad lavinama i praćenjem kvalitete snijega na presjeku, najprije na Velebitu, na području stanice Gospić. (Dr. B. Aleraj)

● **Piljić kod Samarancha.** U Laussani je 18-19. veljače održan sastanak predsjednika komisija UIAA s predsjednikom Međunarodnog olimpijskog odbora g. H. J. Samaranchom. On je tom prilikom obaviješten o djelatnostima UIAA, a posebno Svjetske športsko-penjačke komisije kojom predsjedava Hrvat ing. Ivica Piljić. Športsko penjanje jedini je organizirani i olimpijski priznati sport unutar UIAA, a Komisija upravo prerasta u Svjetsko športsko-penjačko vijeće (ICCC) s 54 zemlje članice. G. Samarancha je zanimalo razvoj svjetskog športskog penjanja, koje je 1993. primljeno u olimpijsku obitelj, i o tome razgovarao s Piljićem za vrijeme sastanka. Piljić je i pročelnik Komisije za športsko penjanje HPS te je kao član Izvršnog odbora HPS prvi dužnosnik HPS-a u njegovoj 120-godišnjoj povijesti koji je primljen na najvišem olimpijskom nivou — veliko priznanje njegovom upornom radu i ujedno priznanje hrvatskom sportu. Prigodom sastanka postavljen je u Olimpijskom muzeju kamen s planinskog vrha u Kirgistanu koji su, u čast 100-godišnjice olimpijskog pokreta, po prvi put osvojili predsjednici komisija UIAA ljeti 1994. godine.

(Darko Berljak)

● **Planinarski prijelazi na slovenskoj granici.** Komisija za planinarske puteve HPS i PZS potaknule su prije dvije godine pitanje prijelaza na postojećim veznim putevima. O tome se razgovaralo i na idućem sastanku čelnika PZS i HPS te je zaključeno da se potakne rješenje toga pitanja u okviru međugrađičnog državnog sporazuma. U veljači je izaslanstvo HPS primio predsjednik Državne komisije za granice prof. dr. Hrvoje Kačić koji je dao podršku planinarama, posebno na području Sv. Gere u Žumberku. Komisije za puteve PZS i HPS utvrdile su ukupno 12 prijelaza koje valja riješiti.

● **Trofej HOO Zdravku Ceraju.** Najviše športsko priznanje u Republici Hrvatskoj, Trofej hrvatskog olimpijskog odbora, ove je godine na prijedlog HPS dobio, među ostalima, i jedan planinar — Zdravko Ceraj, istaknuti alpinist, skijaš i atletičar. Uručio mu ga je 17. siječnja predsjednik tog odbora Antun Vrdoljak na prigodnoj svečanosti u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, kojoj je prisustvovao i predsjednik MOO g. H. J. Samaranch. Naša čestitka Zdravku Ceraju!

● **Popis planinarskih predavača.** HPS moli da planinari koji žele držati predavanja u planinarskim društvima dostave naslove tema uredu HPS (Zagreb, Kozarčeva 22), gdje mogu dobiti jedinstveni obrazac. Objedinjeni popis bit će objavljen u HP.

● HPD "Željezničar" proslavio je 20. siječnja 45 godina rada i ujedno postojanja svog Alpinističkog i Speleološkog odsjeka te Markacijanske sekcije. Prisutne članove i goste pozdravio je uvodnim govorom predsjednik društva Damir Bajs, a u ime HPS Darko Berljak, koji je uručio znakovе priznanja zaslužnim članovima. Proslava je završila uz ugodnu glazbu pod vodstvom "maestra" Slaveka. Za trajno sjećanje izdana je jubilarna omotnica i maksimum karta s prigodnim poštanskim žigom (ideja i realizacija K. Ormanec), koja je toga dana bila u upotrebi u obližnjoj

pošti u Palači pravde. Tijekom godine u upotrebi je i prigodni planinarski žig.

(Krešimir Ormanec)

Slika na zadnjoj stranici korica:

Vladimir Varlaj: Klek (1928), ulje na platnu, 87×72 cm.

Kalendar akcija

● **Upišite se u planinarsku školu** koju organizira HPD Zagreb-Matica od 5. travnja do 31. svibnja za članove od 7 do 77 godina. Predavanja srijedom od 19–21 sat u Bogovićevoj 7, III kat, vikendom izleti i pokazne vježbe. Informacije i prijave radnim danom od 17–19 sati (srijedom do 21,30), upisnina 30 kuna. Tel. 421–070.

● **Prvenstvo Hrvatske u orientaciji** na duge staze i ujedno 27. prvensatvo "Sljeme" održava se 25–26. ožujka na Medvednici u organizaciji HPD HPT Sljeme. Prijave prima do 14. ožujka Krešimir Barić, Zagreb, Odakoca 3, tel. 384–412. Obavijesti Damir Mareković, Zagreb, Prilesje 2, tel. 240–013.

● **Društveni izleti HPD Zagreb Matica:** 9. 4. Strahinjičica i Trakoščan, 29. 4. Lonjsko polje i Moslavina, 29. 4. – 1. 5. Dabarski kukovi, 14. 5. Pohorje, 10–11. 6. Klek i Kamačnik, 17. 6. Žumberak, 1–2. 7. Vršič, Sleme, Tamar, 12–15. 8. Rožanski i Hajdučki kukovi, 22. 7. Pohorje, 2–3. 9. Dilj, 16–17. 9. Krk, Učka, 24. 9. Dan društva na Puntijarki. Obavijesti u poslovnici Bogovićeva

7. III. kat 17–19 sati, tel. 421–070.

● **Izložbu o Lukinoj jami** u Rožanskim kukovima organizira Hrvatski prirodoslovni muzej u Demetrovoj ulici 1 u mjesecu travnju. Preporučamo čitateljima da je posjete. (IS)

● **XX memorijal "Andrija Petrić"** organizira 14. svibnja PD Torpedo iz Rijeke na Bjelolasici. Ovjera memorijalnih dnevnika nakon silaza u Tuku. Iz Rijeke su organizirani posebni autobusi. Obavijesti: Zoran Lazić, 51000 Rijeka, Dolčić 12 (Zamet), tel. 051–615–903.

● **HPS na Sajmu športa** već treću godinu za redom ima besplatan izložbeni prostor, zahvaljujući razumijevanju Sektora za marketing Zagrebačkog velesajma. Ove će se godine Sajam održati 4–9. travnja i tom će prigodom Komisija za sportsko penjanje HPS opet postaviti umjetnu stijenu na kojoj će svakodnevno biti demonstracije športskog penjanja i, osim toga, službeno prvenstvo Hrvatske.

LIJEĆNICI OSNIVAJU PLANINARSKO DRUŠTVO

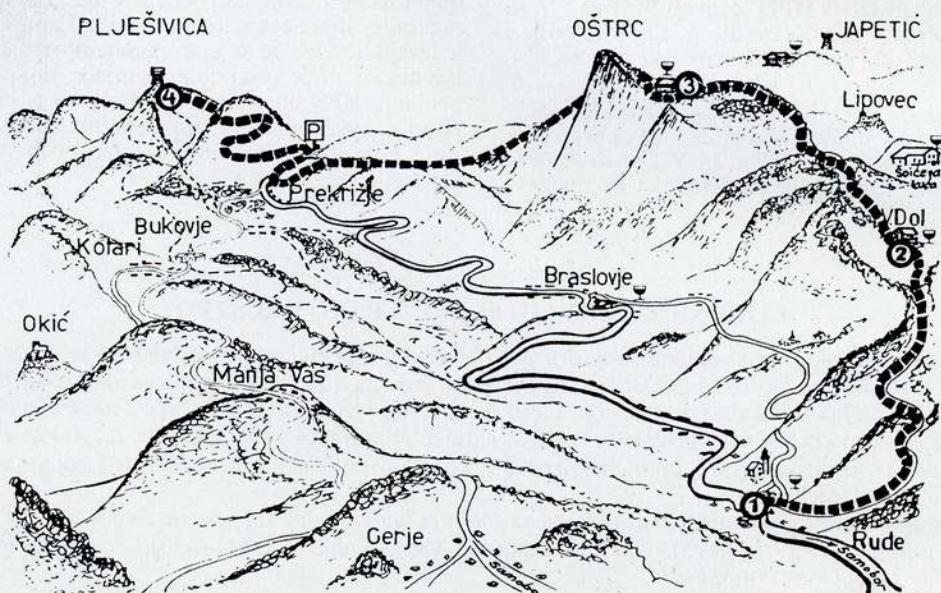
Osnivačka skupština planinarskog društva Hrvatskog liječničkog zbora održava se u petak 7. travnja u 19 sati u velikoj dvorani Hrvatskog liječničkog doma u Zagrebu, Šubićeva ul. 9. Društvo će biti otvorenog tipa i srdaćno prihvaćamo i svakoga pravog prijatelja prirode, zajedno sa članovima obitelji. Nakon kraće formalnosti osnivanja, slijedit će predavanje uz dijapozitive dr. Željka Poljaka "Život na nepalski način", domjenak uz malu zakusku u klubskim prostorijama i popunjavanje članskih pristupnica.

Za iskaznicu i godišnju članarinu treba sa sobom donijeti jednu fotografiju 3x3,5 cm i 30 kuna (djeca i umirovljenici 15 kuna). Obavijesti daju dr. Vesna Kahle (tel. 441–680) i dr. Željko Poljak (tel. 271–752). Gosti dobro došli!

"TRAGOM PRVOG IZLETA HPD-a"

Kao što smo već najavili, 21. svibnja održava se pohod kojim obilježavamo 120-godišnjicu prvog izleta u povijesti organiziranog hrvatskog planinarstva. Ovaj put pobliže podaci. Početak pohoda je u Rudama od 8 do 11 sati. U to vrijeme moći će se na startu kupiti prospekt u koji se otiskuju spomen-žigovi, nova planinarska karta Samoborskog gorja, suveniri i razna planinarska izdanja. Završetak pohoda je na Plešivici, gdje će se od 11 do 17 sati podizati spomen-znakovi. Put vodi od Ruda preko Velikog dola, Oštrela, Rancerja i Poljanica do piramide na vrhu Plešivice, a traje oko 3–4 sata laka hoda. Jela i pića mogu se dobiti u Samoboru, Rudama, na Velikom dolu, Oštrelu i Poljanicama, gdje će u 14 sati biti prigodni program u povodu završetka proslave 120. obljetnice hrvatskog planinarstva. Iz Zagreba izravno do Ruda bit će organizirani posebni autobusi (vozni red i vrijeme plazaka u idućem broju), a posebni će autobusi voziti i od Samobora do Ruda. Prometna policija toga dana planira zabranu vožnje i parkiranja osobnih automobila od Samobora preko Ruda do Poljanica. Nakon proslave vozit će s Poljanica autobusi izravno u Samobor i u Zagreb. Tijekom cijelog dana bit će otvoren Samoborski muzej u kojem biti biti postavljena planinarska izložba.

Videoteka Hrvatskog planinarskog saveza

U okviru knjižnice HPS otvara se u travnju videoteka HPS koja će raditi svakog ponedjeljka od 17 do 19 sati. Njeno osnivanje potaknuto je odlukom Izvršnog odbora, a pravo posudivanja imat će, kao i za knjižnicu, samo članovi HPS. Posudba je bez naknade, ali uz novčani polog, kojem je svrha da se posuđeni materijal vrati bez kašnjenja. Navodimo neke od naslova s osnovnim podacima (*= prevedeno na hrvatski jezik)

1. Tibet — posljednja misterija, dokumentarni, 60 min, engleski
2. China-Tibet, turistički 45 min, engleski
3. Kathmandu — godina 1108, I i II dio, 60 min
4. Trekking u Solu Khumbu, 30 min
5. Ekspedicija Ama Dablam, 30 min
6. Ekspedicija Ngojumba Kang, 30 min
7. Bosi do zemlje Sherpa, 30 min
8. Preživjeti pod Everestom, 30 min
9. Do vrha svijeta, 30 min
10. Everest nije htio, 30 min
11. S nomadima Tibeta, 30 min
12. Christophe Profit u Malom Drusu, dokumentarni, francuski*, 30 min
13. Izravni prenos uspona na Everest '88, kineski, 180 min
14. Planine svijeta, Himalaja, dokumentarni, engleski*, 45 min
15. Tečaj za padobransko letenje, francuski, 20 min
16. Japanci na Everestu 1970, dokumentarni, japanski*, 45 min
17. Kanchenjunga, dokumentarni, njemački*, 45 min
18. Nepal, dokumentarni, engleski*, 30 min
19. Tibet, dokumentarni, engleski*, 30 min
20. Annapurna I, 6. ZAHE, dokumentarni, hrvatski, 15 min
21. Povratak na Everest (Hillary), dokumentarni, engleski, 45 min
22. Mountain Bike, dokumentarni, engleski, 60 min
23. Himalaja, dokumentarni, njemački, I i II dio, 60 min
24. Galahad na Everestu, dokumentarni, igrani, engleski, 90 min
25. Ladakh, dokumentarni, engleski*, 30 min
26. Svetkovine Istoka — Kailas, dokumentarni, engleski*, 45 min
27. Balonom preko Everesta, dokumentarni, njemački, 20 min
28. Stipe Božić — zašto?, dokumentarni, hrvatski, 30 min
29. Stipe Božić, Put u Himalaju, dokumentarni, hrvatski, 60 min
30. Svjetski kup u sportskom penjanju — Frankfurt '93, engleski, 60 min
31. Totem, dokumentarni, američki, 30 min
32. Nepal — gdje legende žive, turistički, nepalsko—engleski, 30 min
33. Everest 1953, dokumentarni, engleski, 80 min
34. Nepal — između dva svijeta, dokumentarni, njemački, 30 min
35. Mustang, dokumentarni, njemački, 45 min
36. Bambus (I. Pattiser), dokumentarni, francuski*, 30 min
37. Tibet — Brahmaputra, I i II dio, dokumentarni, njemački, 60 min
38. V hribih se dela dan, dokumentarni, 6 epizoda, slovenski, 180 min
39. HPS na izložbi +8000-1000, HPS na proljetnom ZV'93, dokumentarni, 45 min
40. Sakupljači meda na Himalaji, dokumentarni, japanski, 30 min
41. The Climb (film o Hermann Buhlu), igrani, engleski, 100 min
42. K-2, igrani, američki*, 90 min
43. Kazna na planini Eiger, igrani, američki*, 90 min
44. Samo za tvoje oči, igrani, američki*, 100 min
45. Krik stijene, igrani, njemački*, 85 min
46. Beskrajem svijeta, Mario Saletto, dokumentarni, hrvatski

Ako članovi HPS imaju video materijala s planinarskim temama koje smatraju zanimljivima, postoji mogućnost presnimavanja i uključivanja u fond videotekе. Isto tako, ovisno o financijskim mogućnostima, postupno će svi naslovi biti prevedeni na hrvatski.

CHROMOS

Tvornica grafičkih boja

CHROMOS

Printing Ink factory

Za grafičku industriju proizvodimo:

- boje za sve tehnike tiska s pripadajućim primjesama,
- različita pomoćna sredstva za rad u tiskarama,
- grafičke lakove,
- po željama kupaca izradujemo boje i primjese.

Za industriju prerade plastičnih masa proizvodimo:

- boje za bojenje polietilena, polistirena, PVC-a u obliku granula,
- boje u tekućem stanju za bojenje polietilena, polistirena, ABS-a,
- boje za bojenje nezasićenih poliestera,
- boje za bojenje gume.

Zagrebačka 30, 41430 Samobor

Telefon: 041/ 782-122

Telefax 041/ 782-430

Telex: 21717 chrom rh